

Varpas išeina kas mėnuo.
Parsisųqzdinamoji metų
prekė:
Rusijoje (kuvertuose) 5 rub.
Prūsiose (Vokietijoje)
ir Austrijoje . . . 4mk.
Amerikoj ir kitur . 5mk.

VARPAS

Atskiro numerio prekė
20 kapeikų.

Apgarsinimai priimami
Varpe po 10 kap.
už eilutę arba jos vietą.

politikos, literatūros ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Naujus metus pradėdami.

Pradedame naujus metus gana mieguisti, išsiblaškę. Ir jei kuomet, tai ypačiai pereitus metus baigdami, o šiuos naujuosius pradėdami, norėtume nurodyti ir pabrėžti, jog „kartas nuo karto perdaug apsnūstame, todėl prireikia, kad kas-nors stipriau prisžadintų“, atkartodami čia tuos-pat žodžius, kurie nenoromis išspruko mums (žr. „Mūsų Kronika“ Nr. 11, p. m.), patyrus, jog Vilniaus, Kauno ir k. prokuratūros rengiasi pradėti iš naujo medžioti po Lietuvą — ir jau visos išvien, tam tiksliai susitarusios.

Ir iš tikro, peržvelgę pereitus metus, mes turime pripažinti ir atvirai prisiduoti, kad permaža tepadarėme pereitais metais, kad galėjome ir privalėme daugiau atlikti. Caro valdžia, reikia pripažinti, kur-kas mus savo darbais (kad ir proporcionališkai visa imsime) pralenkė, o dar turėjo nemaža ir pasijuokti iš mūsų . . . lengvatikių, iš mūsų politiško nesubrendimo. Čia mes suprātame, žinoma, paskalas apie spaudos leidimą, kurios kaip chroniška liga kasmet mus aplanko ir nevieno „patrijoto“ širdy uždega vis kas kartą naują viltį, naujas aspiracijas prie Peterburgo, taisydamos ir rengdamos vienkart neįsėjimomis toj-pat širdy lojalizmui vietą. Gerai atsime name tą įtuzimą, su kuriuo sutiko tūlieji mūsų paaiškinimą apie spaudos klausimą dėlei prišįsto mums generalgubernatoriaus „rašto apie lotyniškai-lietuviškas raides“ (žr. Nr. 4—5, p. m.). Užmetinėjo, kad tokie „atviri“ mūsų protavimai gali sutirėti spaudos leidimą! . . . Ir sudrebėjo turbūt vargšams širdis iš baimės! . . . Ar šep ar tep vienok, o spaudos klausimas, paskalos apie spaudos leidimą pradėjo jau mus tiesiog demoralizuoti, prieš laiką migdyti. Ir jei tokią įtekmę daro, matomai, ant mūsų tos paskalos, tai, suprantama, valdžiai labai paranku jas laikas nuo laiko paleisti ir klaidinti mus šunkeliais . . .

O tuo tarpu pati valdžia nenustoja dar-bavusis. Ir pereitais metais ji nemaža pas mus padarė ir ne vieną naują kilpą užnėrė ant mūsų kaklo.

Prisiminkime čia bent svarbesniusius valdžios darbus ir užmanymus. Vienas iš svar-

biausių pereitais metais valdžios atliktų darbų pas mus yra tai, be abejonės, įvedimas žemiečių viršininkų (Kauno, Vilniaus ir Gardino gub.), kuriems aiškiai yra valdžios nurodytas jų tikslas mūsų krašte. Štai ką tarp kito ko Vilniaus gubernatorius Pahlen'as pasakė, primdamas naujus viršininkus: „Meldžiu jus atminti, jog nuo Trono augštybės per ukazus ir manifestus aiškiai yra nurodytas kelias, kuriuo mes privalome stengtis žengti. Tie nurodymai šaukia prie santaikos, teisybės ir visiško sujungimo bendros mūsų tėvynės po Augščiausiojo Vadovo viešpatystė. Tokia jo valia. *Regis voluntas suprema lex esto*“. Ir žemiečių viršininkai privalo visiškai prie tos „valios“ prisitaikinti. „Neprireidžiu net minties, — sako gubernatorius, — kad žemiečių viršininkas galėtų savarankiškai pasirodyti savo darbuose kokių-nors pažiūrų ar kokios-nors politiškosios partijos šalininku“. Kad lengviau dar galėtų tą savo tikslą, tą, „regis voluntatem“ įvykinti ir išpildyti, žemiečių viršininkams kuo-karščiausiai rekomenduoja gubernatorius eiti išvien su kitų žinybų valdininkais, o ypačiai su policija, ir pataria netikėti „perdaug“ skundoms ant policijos. Štai geriausias, nes pačios valdžios išduotas paliūdijimas apie įvestuosius viršininkus ir geriausia charakteristika nurodomų jiems darbų. Krašto ir žmonių gerovė, teip visur viešose gubernatorių prakalbose ir viršininkus nurodoma ir pabrėžiama, tai tik paprastas visur valdžios prikišamas priedas, paskirtas nesusipratusiai dar miniai ir tiems vištakiams, kurių dar visur atsiranda.

Toliau — kolonizacija, kaip o reakcijos įrankis prieš mūsų išėivystę į Vakarus. Mūsų išėivystę į Ameriką, Angliją ir k. vakarines šalis — tai labai negeistinas valdžiai apsiereiškimas. Jai besvajojant vis dar apie mūsų sumaskolinimą labai skaudu pasidaroma tematant teip menkus savo darbų vaisius, matant, kaip maža mūsųjų tekeliauja į Maskoliją, kur greičiau galėtų paskęsti maskolystės vilnyse ir nu-tausti. Ar kolonizacijos užmanymu pasiseks nors kiek pakreipti mūsų išėivystę į Maskoliją ir paskandinti Lietuvą atgabendaisiais maskoliais-ūkininkais, parodys geriausiai at-

eitis. Ar šėip ar teip, ir čia vienok neprivalome per pirštus žiūrėti ir čia reikalinga yra iš mūsų pusės tam tikra reakcija.

Prie pereitųjų metų valdžios užmanytų ir iš dalies įkūnytų veikiamųjų įrankių mūsų krašte reikia priskaičiuoti teipgi įkurtą Vilniuje policijantų mokyklą (žr. Ukininko Nr. 1, š. m.), kurios mokiniams žadama padauginti mūsų sodžiaus policiją, o teipgi vidaus ministerijos nutarimą (žr. koresp. iš Pet-go V-po Nr. 9 ir 10, p. m.) padidinti pasieninių žandarų valdžią ir įsteigti slapčias agentūras tarp pasieninių Lietuvos ir Prūsų gyventojų. Tam paskutiniam užmanymui įkūnyti reikalingas buvo, suprantama, ir tam tikras sutarimas su Prūsų valdžia, apie kurios tarnystę carizmui kaskart aiškiaus, pasiremdama ant tam tikrų faktų, pradėjo kalbėti ir progresyviškoji pačių vokiečių spauda („Vorwärts“ ir k.), o šįmet po Naujų Metų buvo įdėm tas klausimas vokiečių-socijaldemokratų pakeltas ir pačiame Vokietijos parlamente. Pagaliaus, negalima palikti nepaminėjus čia ir mūsų pradėdamųjų mokyklų, tų maskolystės urvų, kurių skaičius padaugini mūsų krašte teip rūpi caro valdžiai ir prie kurių kūrimo teip prikalbinėja valdžia ir pačius žmones. Ir šįmet naujoms mokykloms įkurti mūsų krašte paskirta teipgi nemaža suma (žr. įžengiamąjį Ukininko Nr. 1, š. m.).

Šalip tų čia nurodytų darbų ir užmanymų, valdžia dar teipgi po senovės ir pereitais metais uostinėjo po žmones, darė kratas, areštus, ištrėnimus. Vieni valdžios apkaltintieji jau nubausti, kiti dar laukia bausmės. Prie paskutiniųjų reikia priskaičiuoti ir tyrinėjamus dar Suvalkų gubernijos lietuvius (apie 15 ypatų), kuriuos žandarai kaltina, kaip Ukininko korespondentas praneša, už prigulėjimą prie slapčios draugystės, „kuri norinti sugriauti dabarykštę Rusijos viešpatystės tvarką ir padaryti nepriklausomą Lietuvą“.

Prie tų visų valdžios darbų pridėkime dar visus jos šalininkus, kurie stačiai ar nestaćiai, noromis ar nenoromis prisideda ir paremia valdžios politiką ir darbus mūsų krašte. Nepriskaitome čionai mūsų sodiečių, kuriuos privalome šviesti, o kurie per tamsumą ir nesupratimą paremia dar kartais per valsčių susirinkimus valdžios užmanymus. Su kur-kas didesniu pasipiktinimu ir pasibaurėjimu turime žiūrėti į mūsų ponybę, kuri teip aiškiai — retrogradinė rolė lošia mūsų gyvenime, su trukšmu priimdinėja caro gimines (žr. V-po Nr. 9—10, p. m.), žeminasi ir pataikauja valdininkams ir visai jų politikai, — ir į tuos kunigus, kurie atvirai (iš dalies ir per savo laikraščius jau) pradėjo tarnauti policijai prieš nepatinkamus sau „bedievius“ ir „socijalistus“,

prieš visus tuos, kurie negali dovanoti nedorų jų darbų ir pasielgimų su žmonėmis.

Štai kas pasirodo, koksai paveikslas klosiasi prieš mus, peržvelgiant pereitųjų metų valdžios ir jų šalininkų darbus. Tamsus paveikslas. Dar tamsesnis pasidaro jis, pamačius, kad mūsų visūmenė permaža tereaguoja ant tų visų spendžiamų jai spąstų, tarsi apmirusi, tarsi belaukdama kokio netikėto išgelbėtojo, kokio fatum . . .

Teisybė, buvo kas-ne-kas ir pernai mūsų daroma, buvo lipinami po senovės atsišaukimai, lošiami spektakliai, buvo vedamos (Suvalkų gub.) teipgi kovos už lietuviškus parašus ant lentų ir iškaišų, susitvėrė vienur-kitur nauja drangystėlė, tapo įkurta nauja „Kankinių Kasa“ pačioj Lietuvoj, buvo švenčiamos vienur-kitur Aušros sukaktuvės, o metams baigiantis keletas ypatų užimprovizavo ir penkio-likametines Varpo sukaktuves, — vistai teisybė ir visiems prisidėjusiems prie tų viešų darbų išreiškiamė čia tautos vardu kuširdingiausia padėką, bet atsiminkime, kad jau veikiamė nebe pirmus metus ir tauta turi tiesą reikalauti nuo mūsų kas kartą daugiau ir didesnių mūsų darbo vaisių. Aišku, rodosi, jog turime žengti pirmyn, nes kitaip, stovėdami ant vietos, grįšime atgal; turime kaskart dauginties, tobulinties patįs ir tobulinti vienkart savo vartuojamuosius įrankius, o jei senieji pasirodo nebetikė, atbučė, tai privalome pasijieškoti, prasimanyti ir pradėti vartoti naujus, geresnius įrankius.

Peržvelgdami pereitus metus, mes turime pasergėti, jog ypačiai silpnai teatsiliepė savo judėjimu Vilniaus ir Kauno gub. Vilmiečiai, iškovoję lietuvišką kalbą šv. Mikalojaus bažnyčioj, turbūt perdaug pasijuto pavargę, kad visai beveik susnūdo, ar gal sprendžia, kad sodžiaus lietuviai nebe jų žinyboj, nes išten jų beveik jokio gyvybės ženklą nesulaukiame, o dirva, kiek žinome, labai tinka darbui. Kauno gubernijoj teipgi turime pabrėžti tūlą apsilpimą, bėnt silpniaus ten ėjo pernai darbai, negu Suvalkų gubernijoj, kur jau judėjimas pradėda labiaus pereiti į minią. Bet ir vienur ir kitur — visur atjaučiama stoka stipresnio ryšio, jungiančio kovojančias spēkas, stoka stipresnės organizacijos, o ypač organizacijos, kuri įdėm pasiimtų į savo rankas propagandą ir raštų platinimą, stoka draugiško ir stipresnio ryšio tarp inteligentiškųjų spēkų ir minios atstovų, kuri ypačiai skaudžiai atjaučiama mūsų judėjime.

Bet gal mūsų inteligentai, besisaugodami nuo aktyviškų kovos darbų, gali pasiteisinti bent kitais žerais darbais, kurie teip jiems visą laiką užima, kad nebeištenka jo kitam kam, gal jie aprūpina bent kaip reikiant lite-

tūrą ir parūpina žmonėms (kiek ir kaip reikiant dvasios peno? Ir, varge, nėra nė to!... *Varpas* ir *Ukininkas* seniai jau ir nuolat (nuop pat pasirodymo) skundžiasi ir išmetinėja inteligentams apsilėidimą. Kuomet mūsų inteligentai pasitaisys, kas pasakys? — ir ar pasitaisys bent kuomet? . . .

„Yra viltis, kad neužilgo raštiškas darbas bus geriausias organizuotas, įvykis darbo pasidalinimas ir „Varpo“ ydos taps prašalintos“ — raše *Varpas*, pradėdamas užpereituosius metus. Praslinko jau dveji metai, o *Varpo* troškimas neišsipildė — neįvyko nė darbo pasidalinimo, nė jo ydos neliko dar prašalintos, nes buvo ir yra daug norinčių to, o nėvieno beveik, kurs būtų pradėjęs dirbti, — ir dirbti nuolat, kaip reikiant. Štai *Ukininkas* nuolat badauja, tas-pat beveik su *Varpu* — ir abudu nuolat laukia, kaip gervės giedros, kokio gyvenio, žmoniškiesnio, rūpestingiaus apdirbto straipsnio, o ką bekalbėti apie sistematišką, nuoseklų jų plėtojimos, apie atsakymus ant tų gyvų klausimų, kuriuos gyvenimas nuolat kelia ir reikalauja atsakymo. Ir tų klausimų daug jau pas mus prisirinko ir jie tebelaukia vis dar atsakymo — ir nesulaukia . . .

Visa čia apreikiame visūmėnei atvirai, neslėpdami nė pavojaus, kuriuo mums valdžia grūmoja, nė savo silpnų pusių, kuriomis sergame, o kuriomis privalome nors kartą karščiaus pasirūpinti ir pasistengti jas pataisyti.

Nebeįsileidami čia tuo tarpu į kitas mūsų gyvenimo smulkmenas, paminėsime tik baigdami dar keliaais žodžiais apie mūsų programą, kurio stoką labai skaudžiai atjaučiame ant kiekvieno žingsnio.

Programo projektas (žr. *V-po* Nr. 12, 02 m.) tapo atmetas — ir labai protingai, nes, prirengtas ant greitųjų, turėjo jis daug ydų, apleidimų ir prieštaravimų. Belaukdami nuo Vyriausybės kito pavesto jai išdirbti projekto, tuo tarpu pažvelkime nors į paskutinius (jie, žinoma, ne galutini) t. v. „nusprendimus“ (žr. *V-po* Nr. 9–10, p. m.), ką jie mums duoda ir ar gali mus pakakinti. Nors nieko neturime principijališko prieš pirmąjį ir trečiąjį „nusprendimų“ punktą ir principu sutinkame su jais, tačiau privalome būtinai pabrėžti jų neaiškumą. Ypačiai neaiškus yra paskutinis punktą, trečiasis: „*L. D. P. pasitiki įvykinti savo tikslą tiktai kovos keliu.*“ Kova juk gali būti įvairiai suprasta. Čia reikia būtinai aiškiau apriboti tą „kovą“ ir teipgi aiškiai nurodyti, su kuo mes susidėję „kovosime“, su kuo vienkart „kovodami“ pasieksime savo tikslą (ar gal vieni žadame savo spėkų ištekėti?) — ir kaip būtent „kovosime“. Projekte buvo apie tai kiek pla-

čiaus pasakyta, nors teipgi neaiškiai. Bet tie punktai, neaiškiai (ne be tam tikros, žinoma, priežasties) „nusprendimuose“ formuluoti, palieka, suprantama, atviri ir per viešą diskusiją galės labiau paaiškėti. Kas kita — antrasis „nusprendimų“ punktą (*Įvykinti savo tikslą L. D. P. remiasi ne ant ekonomiškujų kokio-nors vieno luomo, bet ant politiškai-kultūriškujų visūmėnes reikalų.*“), kurs labai aiškiai skamba ir nebepalieka jokių abejonių. Ir tasai punktą yra tai didžiausia klaida, kurią, mūsų nuomone, tų „nusprendimų“ autoriai padarė, nes čia pasirodo, kaip tūli mūsų inteligentai atsitolinę yra nuo gyvenimo, kaip maža ji tepažįsta ar tenori pažinti ir kaip keistai į jį žiūri. Visur ir visuomet juk, rodosi, privalome minėti, jog gyvenimą valdo tam tikros tvirtos ir nuolatinės tiesos, jog jame veikia labai įvairūs ir sudėtiniai faktoriai, kuriuos mes privalome pažinti, o kurių mes negalime nors ir „programuose“ niekinti, jei norime sekti gyvenimo evoliuciją ir nenorime pasikarti ore. Nėkokie, nors ir ideališkausi „programai“, niekiną paprasčiausius gyvenimo įstatumus ir faktorius, nepakreips to gyvenimo į vieną ar į kitą pusę. Tuščios svajonės! Ir kas ypatingiausia, jog, besikratant mūsų inteligentams nuo apsvarstymo ir išrišimo ekonomiškujų mūsų gyvenimo klausimų, paskutiniaisiais laikais pradėjo labai gyvai jais (ypač agrariškuoju klausimu) užsiiminėti patį *Ukininko* skaitytojai, kuriems, matyt, labiau parūpo jie, negu mūsų inteligentams. Nuo *Ukininko* skaitytojų mes kaskart vis daugiau gauname raštų, judinančių agrariškąjį ir darbininkų klausimą. Ir išbrėždami iš programo ekonomiskąjį klausimą, neišbrėšite jo, garbingieji „nusprendimų“ autoriai, iš gyvenimo. O jei susizgribę panorėsite sekti gyvenimą, apimti jį visą, su visais veikiamaisiais jame faktoriais, turėsite būtinai kuogreičiausiai pastatyti ir kaip reikiant pasistengti išrišti teipgi ir išbrėžtąjį iš „nusprendimų“ ekonomiskąjį klausimą, kuris teip svarbią vietą užima visų (ir mažiausių ir didžiausių) tautų gyvenime.

Nuo to, kaip bus pastatytas tas ekonomiskasis klausimas, ir nuo to, koksai būdas taps nurodytas jam išrišti, prigulės ir šiokia ar tokia, ilgesnė ar trumpesnė, šviesesnė ar tamsesnė *L. D. P.* ateitis.

O kolei kas bus, mes skaitome tuo tarpu už labai svarbų ir reikalingą daiktą pradėti kelti ir aiškinti *Varpe* tarp kitų dalykų ir ekonomiskąjį klausimą, kuris, mūsų nuomone, turėtų atkreipti ypačiai mūsų atydą teip dėlei savo painumo, kaip ir svarbumo.

Varpas atviras visiems višūmeniniam tautos klausimams — kviečiame visus prie jų apsvarstinėjimo, be jokio skirtumo.

FELJETONAS.

Įvairūs atbalsiai.

„Aušriečiai“ ir šios gadynės „iečiai“. Apie santikius tarp tų „iečių“. Kame galimas bendras darbas.

Nuo to laiko, kuomet mes tautiškai pradėjome atgyti ir kuomet atsirado pirmasis mūsų tautiškas laikraštis „Aušra“, mes dvasiškai sulyginamai smagiai jau praturtėjome. Tas paprastas lietuvis „aušrietis“ privaisė ilgainiui mūsų tarpe visą eilę įvairių spalvų visokių „iečių“, o kiti mažiau, vieni ramiau veizdi į sulenkėjusiuosius lietuvius, o kiti aršiaus, tai pasirodo visa įvairių pakraipų amalgama, kurioj jau sunku besurasti ir pačią ribą, kuri skirtų vienus kurios-nors pakraipos „iečius“ nuo kitų.

Bet ar šaip ar teip jie ten save skirsto, ar vienaip ar kitaip jie gražina savo plunksnas, norėdami pasigirti, kad „ot pas jus nėra teip dailių plunksnų“, ar dar pagaliaus tūli iš jų ir kitoniškiaus kelia savo kuodą, — visus aš pažįstu: aš matau, jog jie visi yra vieno tėvo „aušriečio“ vaikai, nors kai kurie iš jų ir labai nenorėtų prisiduoti. Ir iš tikro, nieko teip negeisčiau, kaip kad Lietuvos sūnų pagerbtų kaip reikiant savo tėvą, — teip, kaip geri vaikai gerbia savo gimdytoją. Kuo daugiau bus šios pagarbos, tuo daugiau tarp tų įvairių „plunksnų“ ir įvairios spalvos „iečių“ atsiras bendro darbo, bendrų jėškinių, kuriuos jiems esant krūvoj smagiaus bus atlikti.

Tuo tarpu-gi dabar šie sūnūs prilygsta netikusiems tėvo vaikams, kurie, norėdami viens ant kito viršų gauti, pešasi tarp savęs ir, kas blogiausia, ardo tėvo palikimą, tą vienybę, su kurios pagalba galima daugiau nuveikti. „Kam vertas yra „varpiečio“ ar tautiečio darbas? tai tik šiukšlės, kurios niekam neatneš jokios naudos“, šaukia jaunas ir drąsus „balsiečių“ sinelis, o ramus ir pastorėjęs „sargas“, nuošaliai stovėdams, niurzga: „juda abudu niekam nevertu: tik paikinata ir klaidinata žmonės.“

Toksai „iečių“ elgimos turi vieną ypačiai blogą pasekmę, apie kurią prisieina paminėti.

Užsiėmę vien tik savo partijos darbais, tūli iš tokių „iečių“ nebežiūri, kas kitų yra išleista, nebeskaito kitų „iečių“ literatūros, nebeapsvarstinėja reikalų, kurie gali užimti ir užima visą mūsų visumenę ir, gerėdamies vien savo paviršutiniu pasivedimu, dažniausiai pasilieka grynais šeškais iš atžvilgio į supratimą lietuviškojo judėjimo, nors savųjų ir yra apšaukti apaštalais. Gal dėl tos tai priežasties šiandien mūsų literatūroje mes nematome beveik jokių darbų, kurie liudytų platesnį apsiskaitymą ir geresnį mūsų rašytojų prisirengimą prie savo darbo: pasivedimui gana yra lengvaus, brošurinio raštelio, kuris lengvai sulopomas; svarbesnieji politikos, ekonomijos ar tautystės klausimai išrišami dažniausiai akimirksnyje, be jokios abejonės; pilnas diletantizmas žydi mūsų literatūroje ir tuo diletantizmu apkerpėjusi visa ta literatūra. Liūdnas, bet teisingas padėjimas.

Kokia šio diletantizmo priežastis? Jieškoti jos vien tik mūsų partijų išsišakojime nėra galima, nes mes regime, jog svetur ir didesnis partijų apstumas visai nepakenkia pasirodymui mokslo veikalų. Čion kaitybė mažo ir žemo mūsų visumenės apšvietimo laipsnio. Mūsų raštai ir rašteliai gaminami vien ūkininkų ir darbininkų pasiskaitymui, o pribrendusių apšviestuolių skaičius rodosi teip dar tuo tarpu nedidelis, jog gaminti, sako, atskyrų raštų jiems da ir neapsimoką. Tuo tarpu šių apšviestuolių išnokimas ir pribrendimas mūsų gyvenime yra didžiai svarbus; jie pasilieka pirmais pasiuntiniais praplatinimui apšvietos tarp plačių mūsų visai dar neapšviestos liaudies minių; jiems priklauso aušavimas politiškuose santikiuose kaip su valdžia, teip lygiai ir su kitais svetimais mūsų tautai gaivalais; jų rankose materijališkas ir dvasiškas mūsų tautos pakilimas ir jos sustiprėjimas.

Jeigu teip, tai mums būtinai reikalingas yra pamatingesnis ir rūpestingesnis išgildymas mūsų politikos ir ekonomijos klausimų, klausimų apie mūsų tautos apšvietą ir jos dabartinį materijališką padėjimą.

Toksai šių klausimų apsvartymas ypač reikalingas šiuo laiku, kuomet valdžia, užmanydama duoti mums spaudą, taria sulaukysianti mus ypatingoj savo globoj; kuomet Lietuvai duodami nauji žemiečių valdybos įstatymai; kuomet paprastoji senovės ūkė atsikako užlaikyti kaimiečius ir reikalauja kitokio ūkininkavimo ir kitokių padargų, o teipgi sutelkto, arba suvienyto trūso. Terp Lietuvos dvarininkų jau regimi šio suvienyto trūso pavyzdžiai, kaip antai žemininkų ūkės draugystėse, sindikatuose ir t. t., bet šis trūsas tuo tarpu tevienija vos stambesniuosius žeminin-

kus, o platesnė minia dar kur-ne-kur tik teprededa susiprasti.

Bešališkas apsvarstymas dvasiškojo ir materijališkojo mūsų krašto padėjimo, prijunkinimas mūsų visūmenės prie plataus darbo tose dirvose, nurodymas, pasiremiant ant mokslo išvedimų, patogiausių takų, kuriais eidama mūsų visūmenė galėtų pasiekti augštesnį savo kultūros laipsnį — tai ir yra darbai, prie kurių kviečiami visi prakilnesni iš progresistų tarpo mūsų „iečiai“. *Berželis.*

Mūsų kalendoriai.

I.

Ukiškasis kalendorius ant metų 1904. Peterburge. Spausdinta A. Herbst'o ir Sunų.

Lietuviai dėlei tūlų priežasčių nelabai kimba prie knygų ir laikraščių, užtat kalendoriaus retai kuriuose namuose nerasi, bent man žinomame pakrastyje. Todėl labai svarbu, idant tie kalendoriai būtų rimto turinio, kurs žadintų visūmenės mintį, begalinių prietarų suvaržytą, kurs skleistų tarp žmonių tautišką ir politišką sąmonę, meilę tėvynės, troškimą laisvės ir žmogiškų tiesų lenkimo. Toks kalendorius, tankiai ir menką įnamių bakužėlę pasiekdamas, mintų taką svarbesniems raštams, gudintų žmones prie rimtų knygų skaitymo. Ar randame vis-tai minėtame kalendoriūje? Jau jo antrašas parodo, jog nuoseklumo nuo jo reikalauti negalima. Sulygink: „ukiškasis kalendorius ant metų 1904“, ir toliaus: „šitas metas turi 366 dienas“, — tai viena. Beto, jau seniai *Varpe* buvo išguldyta, jog lietuviai sako ne „ant kokių metų“, bet „kokiems metams“. — Jau metas būtų nustoti paikinus žmones per kalendorius, būk nuo pasaulės „įkūrimo“ (ne sutvėrimo, bet įkūrimo, tarytum pasaulė buvo įkurta maž-daug panašiai, kaip ir Rymas, kurio amžius teip-pat parodytas) jau sukakę 7412 metų. Matyt, autorius nelabai tiki tokiais pasaulės senatvei ir priduria, kad anot žydų pasakos 24 d. rugpiūčio sukako vos tiktai 5665 metai (mat ir pasaulė turi savo sukaktuvių dieną). Patįs kunigai nustojo tikėję tokiais pasakai, bet žmonėms dar esą paojinga sakyti visą teisybę apie pasaulės amžių.

Peržvelgus antrąją kalendoriaus dalį nesunku įspėti, jog šis kalendorius yra kunigų parūpintas. Žinoma, kad tai dar ne yda. Juk yra šaunni kunigų, kurie trūsiasi tėvynės pakėlimui, neatsižvelgdami į savo luomos interesus. Pirmoje vietoje stovi popiežių aprašymas. Neviena davatka apsiašaros beskaitydama apie popiežiaus Leono tryliktojo mirtį, koks jis buvo „geras piemuo vinyčios“. Bet

kas svarbiausia, — teip mokėjo pasielgti, kad ir svietiškieji valdovai jį lenkė. Kurgi nelenks, kad nepaliaudavo baudęs savo „avelių“, idant, gink Dieve, nesipriešintų valdžios parėdymams ir akiai klausytų nors ir begėdiškiausių valdžios paliepiimų. Bus ir šis naujai išrinktasis popiežius visų valdovų lenkiamas, nes tuojau popiežiu palikęs apsiskelbė gįsias jų interesus, nes bažnyčia esanti prigimta viešpačių, valdžios ir įstatymų paramtis (žiūr. „Königsberger Hartungsche Zeitung“ 6 d. rugpiūčio telegrama iš Rymo).

Toliaus eina keletas pamokslų. Pirmasis — „apie meilę artimo“, kad tarp žmonių visai nėsą meilės artimo, nors apie tą meilę „daug visokių knygų prirašyta“, nors Kristus evangelijoj daug apie ją kalba, nors, antgalo, ir šios dienos kunigai per pamokslus (bet ne praktikoje, pridedu nuo savęs) tankiai apie ją primena. Autorius parodo begalinę savo erudiciją apskelbdamas, būk „visoki svieto prasikaltimai vien tikt nuo to ir paeina, kad tarp žmonių nėra meilės artimo.“ Kokia vaizdi priežastis! Ir kokie kvailiai tie visos pasaulės galvočiai, pagal kurių prasikaltimų priežastis esti labai įvairios ir sujungtos su kultūrišku, ekonomišku, politišku ir psichišku prasikaltėlių stoviu! „Kiekvienas žmogus“, sako toliau pamokslo autorius, „matys, prijaus ir visada pagirs gerą ir meilę artimo, bet pats labai retai darys gerą darbą“, ir tai dėlto, „kad valia žmonių pagadinta.“ Toliaus pats klausia, „kas tą liuosą valią pagadino“, o norintiems tai patirti, liepia įieškoti „iš knygų ir knygelių moksliskai parašytų ir iš pašnekų su apšviestaisiais.“ Jeigu pats autorius nežino, kas tą „valią“ pagadino, tai reikėjo nors įvardyti tas knygas ir knygeles, kurios tokį svarbų klausimą išguldo. Prie pabaigos autorius sako, būk įgiję mokslą „busime laimingais gyvendami ant šio svieto, o gyvenantieji po mūsų žmonės gražiais pamėnėjimais atmins mus, ne teip kaip mes šiandien atsišaukiame prie savo pratėvių, ir dėlei kurių tamsumo mes šiandien daugiausiai vargstame.“ Patarčiau gerbiamam pamokslininkui nors paviršium perkratyti Lietuvos istoriją, tuokart pats pasibiaurės iš tokio pratėvių niekinimo. Ne be reikalo sako mūsų dainius: „iš praeties tavo sūnys te stiprybę semia.“

Nežinia, ar tas pats pamokslininkas, ar kitas, pamoksle „apie auginimą“ (ko?) sako, būk ant žemės būtų rojus, „jei šitie žmonės, tarp kurių gyvename, būtų gerai išauginti.“ Ir vietoje išguldyto, kaip reikia auginti, idant tą „rojų“ ant žemės atrastume, liepia įieškoti mokslo, nes tiktai mokslas daras neturtingą turtingu, nalaimingą laimingu. Ir čia autorius negerai padarė neįvardijęs, kame to mokslo

reikia įieškoti, ir koks tas mokslas privalo būti. Juk neretai girdime bažnyčiose iš sakyklų, jog tikrai vienas mokslas esąs geras, tai yra mokslas katekizmo ir poterių, o nuo kitokio mokslo dangumas mūsų vadovų grasi, kaip nuo ugnies, atvejų-atvejais prakeikdami tuos, kurie tą mokslą žmonėms rūpinasi suteikti. Todėl ne pro šalį būtų buvę nurodžius, kame reikia įieškoti to išganomojo mokslo, į rojų vedančio.

Trečią pamokslą apie „nusiminimą ir viltį“ pasakė Šatrijos Ragana. Skaudus nusiminimas perima širdį pametus gyvenimo tikslą, bet užtat kaip ramu darosi vėl jį suradus! Tikslas tas paties Dievo mums įsakytas, kurs mus atsuntė ant žemės, „idant čia prisitaisytume prie amžino gyvenimo su Juom.“ Taigi per kiauras dienas tupėk bažnyčioje, „kuotikriausiai“, t. y. machinališkai pildyk visas tam tyčia įsteigtas formas, pamesk visas „svajonės“, užmiršk visus viešus reikalus, vienu žodžiu pavirsk „Kristaus sužieduotinę“ arba paprastai kalbant, davatka, ir tikrai išduosi „egzameną“ į tą kliasią, į kurią taikysi. Puikus tikslas ir dar puikesnis „programas“.

Toliaus vėl koks nežinomas autorius, lyg norėdamas abejojantiems priteikti apkalbamąjį kalendorių, straipsnyje „per lietuvišką kalendorių“ papasakoja, kuo gali žmogus per kalendoriaus įtekmę tapti. Koks neturtėlis vaikinai, kunigo paskatintas prie „gerų knygų“ skaitymo, nusipirko keletą lietuviškų knygelių ir kalendorių, paskiau užsisakė ir laikraštį. Ilgainiui beskaitydamas pragudrėjo ir nuo paties kunigo pasiskolinęs pinigų įkūrė sankrovą. Bepirkliaudamas pralobo, persidangino į Kauną ir įsteigė viešbutį. Bet čia, palikęs „ponu“, išsižadėjo savo tėvų kalbos, vaikus šnekino lenkiškai, skaitė lenkiškas ir rusiškas „gazetas“, bijodamas, kad kas jo klapu nepavadintų. Taigi pagal to apsakymo lietuviškas kalendorius pastūmėjo tą vyruką prie nutautimo. Šitas apsakymas ypačiai reikia minėti pačiai „ukiškojo kalendoriaus“ redakcijai, nes jos išleidžiamieji kalendoriai, kaip šitai šitas, būtinai prisidės prie žmonių apkvailinimo ir ištautėjimo.

„Pamokinančios apysakėlės“, verstos iš Souvestre'o, turi žmones pamokinti, viena, kad karūmenė yra reikalinga ir jog kareiviai gali didžiuoties savo žaizdomis, kurias gavo begindami „caria-batiušku i otečestvo“ nuo „prašaliečių ir vidaus priešų.“ antra, kad reikia vežti turtus į klioštorius, idant vienuoliai, nė šalčio nė alkio netrukdomi, juo stropiau galėtų rengties prie „egzameno“, apie kurį minėjo Šatrijos Ragana savo pamoksle.

Iš „margumynų“ paminėsiu tiktai kelis: 1) Norvegijos mergaitės negalinčios ištekti neišmokusios verpti, megsti ir duonos kepti. Tai esąs labai „išmintingas paprotys“. Argi tiktai tiek ir temoka Norvegijos mergaitės? Tai mūsų lietuvaiteš yra daug išmintingesnės, nes jos moka ne tiktai verpti, megsti ir duoną kepti, bet ir ilgus poterių kalbėti ir apgrai-boms mišių maldas skaityti. 2) Koks geras yra Italijos karalius! Ar tai juokai: — prašnekino „pusnuogį žvejį“ patikęs! Ir dar „išpaudė jam į ranką auksinį pinigą.“ Bet kam čia reikėjo teip toli siekti? Juk mūsų caras, man rodos, kur-kas geresnis. Tiktai atminkim, kaip tankiai jis geria už kareivių sveikatą. Gi jo dievobaimingumas! Tokia žmogystė, o nesidrovi kartu su pusnuogiais ir alkanais pavaldiniais keliauti prie naujai išvėsto šventojo kapo, melzdamas jo užtarymo, idant viešpats „neramiuosius“ perkūnais ištrankytų.

„Patarlėse (suprask: patarmėse) visuo-menei“ išgirtas yra svogūnų skįstimas, būk „mačijas“ nuo kosulio. Ateinančių metų kalendoriūje aš patarčiau apskelbtį, jog žmogaus išmėtos dar geriau už svogūnus „mačija“ nuo kosulio; bet jei kosulys yra su diegliu, tai susivirink karvės mėšlą su pienu ir gerk ir kaip matai pasveiksi. Yra tai moterų iš-tirti vaistai.

Žmonės sako: nėra blogo be gero. Iš dalies teisybė. Prie to gero reikia priskirti apysakutę „Judošiaus paskutinė naktis“, kuri reikėtų ypačiai mūsų dabartiniams „judošiams“ perskaityti ir gerai įsidėmėti; paskui straipsnį „apie ronų gydymą“, kur itin aiškiai išguldyta apie bakterijas, kaipo priežastį žaizdų uždegimo ir apie vaistus, kuriais reikia žaizdas gydyti; toliaus „patarlės dėl sodiečių“ (suprask: patarmės sodiečiams) apie prirengimą žemės vasarajui iš rudens, apie dirvų įtrėšimą, apie perkamas trąšas, apie mėšlo tau-sojimą.

Yra keletas eilių originališkų ir verstų, iš kurių verta paminėti Adomo Jakšto „Lietuvaitėi nemokančiai lietuviškai“ ir „Vilija“, paimta iš „Laisvosios Valandos“.

Geriausia vieta visame kalendoriūje, be abejonės, yra šitie „tiesos žodžiai“: „Geriau ant svieto kurčū buti, negu puskvailių žmonių pamokslų klausyti.“

Techniška pusė atlikta labai biauriai. Ant kiekvieno žingsnio barbarizmai, etimologijos ir santaikos klaidos. Pavyzdžiai: šturmas, apieka, nuo visų guodojamas, pamačys, prieš nusiminimą (vietoje: nuo nusiminimo), prieš kosulį, prieš nuplikimą, pro blakes (vietoje: nuo blakių), bet ale, durnystė, pilnavok, už-

tropyjo, berštas, nuberštuoti, žebrokė, kas tu per do viena, viernybė ir t. t.

Tai šitoks yra „Ukiškasis kalendorius ant metų 1904“.

Gvildys.

LITERATŪROS SKYRIUS.

Sakalo giesmė.

Parašė *Gorkij.*

Jūra šlamščiasi apsnūdo.

Plati, begalinė, ji pakraščiais tebešlamština savo vandenį, o tolumoj, kur mėnesiena šviečia, visiškai nutilo ir nė balso. Tamsi ir švelni, kaip aksomas, ji priglūdo tę prie žydro pietų dangaus ir kietai miega. Dumšlini, išskydę debesėliai atsimuša į jos dugną, stovėdami ant vietos ir auksu rašytoms žvaigždėms žiūrėties leidami. Rodos, lyg dangus vis žemyn ir žemyn leistųs prie jūros, norėdams užgirsti, ką šnibžda tarp savęs nerymailos vilnys, miegūstai robdamos ant krašto.

Kalnai, apaugę medžiais, šiaurio nepermanomai iškreivotais, palaipoms pasiautė savo viršūnes į mėliną dangų, ir tamsūs, įžūlūs jie švelnesni tapo, pakilus šiltam ir maloniam nakties rūkui.

Kalnai skęsta įsimastę. Jų tamsūs šešėliai nutįso ant žalsvų vilnių ir apsiautė jas, be nepasiduos jos stabdomos, be nenutils vanduo talaškavęs ir putas dūsavusios — visi galiau vienas garsai, kur kliudo pasklidusią ore slaptos tylą. Mėnuo, besišvaitydams po pašalius su mėlsva savo sidabro šviesa, jau taisos patekėt per kalnų viršūnes.

— Aa-lach aakbar*)! . . . — patyloms dūksauja Nadyr-Rahim-Ogly, senas Krymo avininkas, žmogus visuomet žemos širdies, augstas, žilas, vėjo nupustas ir saulės nudęgtas, smarkiai pasausęs ir išmintingas senelis.

Mudu guliva išsitempsiu ant smilties šaly didelio akmens. Akmuo tas atskilęs nuo gimtinės uolos, apsamojęs, šešėlio užstotas ir kažiko toks apsiблаusęs ir nuliūdes. Aną jo pusę, nuo jūros, vilnys mauru nudrabsčiusios. Vandenzolėms apraizgytas, akmuo rodos lyg priirištas prie siauro smilties rėželio, išispraudusio tarp kalnų ir jūros. Šitą jo pusę, kuri atgręžta į kalnus, apšviečia mūsų ugnelės liepsna. Ta plevėsuoja, ir ant seno smarkiai suskeldėjusio akmens laksto šešėliai. Ir rodos, lyg jis gyvas, jaučia ir mąsto . . .

Mudu su Rahimu, prisizūvavusiu veršinkų žuvinios sau, verdavos ir abudu su tokiu nepaprastu ūpu, jog visa aplinkui, rodos, pavirto į sapną, dvasią atgavo, suprantama tapo, o ant širdies teip gryna ir lengva, ir nieks teip nebemiela, kaip mintįs.

*) Viešpatie galybių.

O jūra glaudžias prie krašto, ir vilnys šlamščia teip liūdnei ir meiliai, lyg prašytų pasišildyt prie ugnelės. Kartais jų sutartinę sutraukia augštesnė ir tokia linksmutė, klatinga gaida — žiūrėk, tai drąsesnioji vilnis ir beslenkanti arčiau prie mūsų. Rahimas jau paspėjo prilįgint vilnis prie mergaičių ir nutarė jas norint mus apkabint ir išbučiuot.

Jis kniupsčia guli ant smilties, veidu į jūrą, delnuose galvą parėmęs ir mąstydamas žiūri į tamsią tolumą. Jo gauruota avikailinė nustumus jam ant pakaušio, ir į augstą, ruktėlėtą jo kaktą pikšnoja jūros vėjelis. Jis senauja*) nesiklaudams manęs, ar aš jo klausau ar ne, ir nėkiek nebodams manęs, tartum su jūra šnekėtus:

— „Dievą mylintysis žmogus eina į rojų. O kurs nemylti Dievo ir pranašo? Toks, rasi, šit tose putose . . . Ir tos sidabro dėmės ant vandens, rasi, jis čia . . . Kas žino?“

Tamsi, begalinė jūra jau švinta; vietoms bliktelėja ant jos skubiai nupuolę mėnulio šviesuliai. Išplaukęs ant gauruotų kalnų viršūnių, jis skleidžia savo šviesą po jūrą, patyloms jai priešais dūsuojant.

— Rahime! . . . Pasakyk man pasaką . . . — prašau aš senelio.

— Kam? — klausia Rahimas, vis tebežiūrėdams į jūrą.

— Teip sau! Miela man tavo pasakos klausyt.

— Aš jau visas tau išpasakojau . . . Nebežinau . . .

Matoma, jis nori prašomas. Aš prašau.

— Ar nori, aš pasakysiu tau giesmę? — sutinka pagaliau Rahimas.

Aš noriu pasiklausyt senovės giesmės, ir jis pasakoja man liūdnei ir vienodai, žodžius nutęždams ir savotiškai balsą įtaisydams.

I.

„Augštai į kalnus įsilinko žaltys ir atsigulė tę į drėgną ankštumą, mazgu susimezgęs, akis į jūrą padėjęs.

„Augštai ant dangaus saulelė skaisčiai švietė, ir kalnai į dangų karščių kvėpavo, ir plakė į uolą vilnis apačioj.

„Ir patamsyį per ankštumą bėgo pašuokoms per akmenis sriautas į jūrą, rūščiai taškydamas vandenį savo.

„Apsiputojęs, šarmots ir galingas, kalnus jis skrodė ir kriokdamas, įniršęs vertės į jūrą.

„Ir štai, kur žaltys susiraizgęs gulėjo, tę kruvinas sakals nukrito ant žemės, krūtinę sau pusiau susimušęs . . .

*) filozofuoja.

„Silpnai tesurikęs, jis krito ant žemės ir veltui įsirėdęs daužė krūtinę į uolą . . .

„Nusigando žaltys ir skubiai pasitraukė šalin, bet veik suprato begyvėjant paukščių dvi-tris minutes.

„Prislinko arčiau prie sumušto paukščio ir sušnibždė jam stačiai į akis:

— „Jau miršti? . . .

— „Mirštu! — atsakė jam sakals, karštai atsidūšęs. — Puikiai aš gyvenau! . . . Aš laimė turėjau! . . . Aš smarkiai ėmiaus! . . . Aš dangų regėjau . . . Tu jo neregėsi teip arti! . . . Eik, tu, varguoli!

— „No, kas čia tas dangus? — tuščia erdmė! . . . Ir kaip aš gyvesiu tenai? O čia man puiku . . . ir šilta ir drėgna.

„Šiteip laisvės paukščiui atsakė žaltys, širdij nusijuokęs iš jo paikų svajonių.

„Ir teip sau sumojo: „Lakstysi, ar robloms vaikštinėsi, vienokį galą pelnysi, nes žemė viską priglaus ir į žemę viskas pavirs“ . . .

„Bet drąsusis sakals štai vėl sukruoto, kiek tiek pasistojo ir žvelgė per ankštumą visą.

„Iš pilkos uolos vanduo sruveno ir buvo trošku tamsioje ankštumoje, ir dvokė begalo.

„Ir sakals suriko ne savo balsu iš skausmo ir meilės dangaus:

— „O, kad nuskrisčiau da kartą į dangų! . . . Prispausčiau aš priešą . . . prie savo opų ir . . . jis užsirytų mano krauju! . . . O, laimė kovos! . . .

„O žaltys ir sumojo: „Turbūt dangūje iš tikro smagu pagyvent, kad jis teip dejuoja!“ . . .

„Ir patarė laisvės paukščiui: „Gi priek tu šit prie ankštumos krašto ir žemėn lėk.“

„Galbūt ant sparnų tu pakilsi ir gausi bent kiek pagyvent savamjame pasaulyje.

„Ir kruptelėjo sakals ir silpnu balsu besurikęs slyzdams ėjo prie kriaušio per uolą gleivėta.

„Ir prėjęs sparnais suplasnojo, giliai iš visos atsikvėpė, rūščiai akims sužalbavo ir . . . žemėn nukrito.

„Ir lėkė žemyn, kaip akmuo, per uolas sparnus sau lūždams ir plunksnas draskydamas . . .

„Sriauto vilnis jį pagavo, krauju nuplaudė, putoms aprėdė ir dūmė į jūrą.

„O jūros vilnis graudžiai šlamšdamas plakė į uolą . . . Ir akimžiūrint sakals nutolo ir dingo jūros platybėje.

II.

„Žaltys ankštumoje begulėdamas ilgai sau galvą laužė dėlei paukščio mirties, jo meilės dangaus.

„Štai ir pakėlė akis į tą toli, kuris amžinai jas vilioja su laimės svajone.

— „O ką jis matė, tas mirusis sakals, toj tuštenybėj be galo ir krašto? Kodėl tokie, kaip jis, ir mirę širdį pagundo savąja meile dangaus? Ką aiškaus jie mato tenai? Juk aš, ant trumpo nuskrėdęs į dangų, galėčiau tai viską patirti.

„Kaip tarė — padarė. Ratu susisukęs jis šoko į augštą ir, tartum kasninkas, sužibo ant saulės.

„Leistas žemė vaikštinėti — skraidyt negali! . . . Tai užsimiršęs žaltys nukrito ant žemės, bet sveikas išliko ir juokties užniko . . .

— „Štai kame meilė dangaus! Jinai — puolime! . . . Juokingi paukščiai! Žemės nė kiek nepažinę, bodėdamos ja veržias jie į dangų ir žiūris sau gyvatos po kaitrią dykumą. Tę tuščia tiktai. Tę šviesu begalo, bet nėr tę maisto, nė kūniui gyvam kur pasidėti. Ir kam ta didybė? Kam tieji barniai? Tam, kad su ja galėtų dankstyt pašėlusius norus, o jais nuslėpt niekšystę buities dalyke. Juokingi tie paukščiai! . . . Bet ne, daugiau jų kalboms nebesiduosi apgaut! Aš pats viską žinau! Aš — dangų regėjau . . . Buvau į jį išlėkęs, skersai ir išilgai jį perėjau, nors nupuoliau, bet gyvs išlikau, ir labiau savimi aš pasitikiu tik. Teesie apakęs, kurs žemės mylėti negali . . . Žinau aš teisybę ir jų šauksmams nebetikiėsiu. Iš žemės aš leistas — žemė gyvenu aš.

„Ir didžiudamos atsigulė jis ant akmens susiraizgęs.

„Blizgėjo jūra paskendus visa šviesoje ir rūščiai plakė vilnį į kraštą.

„Ir pro rūstų jų užmą gaudė giesmė apie sakalą drąsų, virpėjo uola, vilnių mušama, virpėjo dangus dėl rūščios giesmės:

„Narsuolių drąsai garbė amžina!

„Narsuolių drąsa — štai kame gyvata! O sakale drąsus! Su priešu kovodams kraujais pasruvai! Bet ateis laikai, kada krauju tavo lašai, kaip kibirkštis, spjis mūsų buities tamsioje ir daug drąsių širdžių uždegs šviesos ir laisvės ugnimi!

„Kas buvo, kad numirei tu! . . . Bet drąsių ir dvasia stiprių tu per amžius giedamas būsi, kaip gyvas paveikslas, kaip drąsus šviesos ir laisvės šauksmas!

„Narsuolių drąsai garbė amžina!“ . . .

* * *

. . . Tylu nušvitusios jūros tolumoj, liūdnai plauja vilnį į kraštą, ir aš tyliu ir žiūriu į Rahimą, jau baigusį jūrai saktį apie sakalą. Ant vandens kaskart daugiau atsiranda sidabro dėmių nuo mėnesienos . . . Žuviena pamažu pradeda virti.

Viena iš vilnių lipa linksma ant krašto ir šniokšdama slenka prie Rahimo galvos.

— Kur eini? . . . Šalin! — moja Rahimas jai su ranka, ir ji klausydama bėga atgal į jūrą.

Mane nė juokai nė baimė ima matant Rahimą pavertus vilnis į dvasias. Viskas aplinkui išrodo nuostabiai gyva, malonu ir meilu. Jūra — ramiausia, ir jauti jos vėsu kvėpavimą kalnų link, da neataususių nuo kaitros, slepiant savąj milžinišką, sutauptą galybę. Mėlinas dangus žvaigždėms, lyg aukso žiburiais, išrašytas, ir raštas tas žiba neapsakoma iškilme, savo meilumu jis veržia širdį

prie savęs ir jaudina protą belaukiant kažkokio apreiskimo.

Viskas apsnūdo, apsnūdo maldydamas neramią savo dvasią. Ir rodo, kad tuoj akimžiūrint viskas pabus ir pasklis sutartiniai ir neapsakytai meilūs balsai. Jie apsakys pasaulės slaptas, jas protui aiškiai parodys, o paskui, lyg šviesią vaiduoklę, jį užgesys ir širdį pagavę iškils į tamsiai-mėliną gelmę, kur teip-pat skambės žvaigždžių mirgėjimo pasklydę įstabūs apreiskimo balsai . . .

Vertė V. P.

MOKSLO SKYRIUS.

Kalbos dalykai.

(Rašomosios kalbos kritikai.)

Varpo sąsiuvinyje, paskirtame „Aušros“ atminimui, yra straipsnelių labai įvairių ne tiktai iš atžvilgio į turinį, bet ir į pačią rašytojų vartojamąją kalbą. Man ypačiai keista matyti tame sąsiuvinyje nepaprastas kitose literatūrose rašytojų kalbos įvairumas: paprasčiausieji daiktai ir paprasčiausiosios mintys tame pačiame sąsiuvinyje vienų rašytojų vienaip, kitų kitaip išreiškiamos, rašytojų kalbos vienodumo, kiek jo reikalauja paprasčiausieji kiekvienos rašomosios kalbos įstatymai, — aš kalbu ne apie suprantamus stiliaus įvairumus, — visai nematyti. Tas kalbos margumynas, paskirtas brangių dienų atminimui, mane tiesiog užgavo, ir, kad ir pats nemokėdamas kaip reikiant tėvų kalbos, panorau pamėginti, be negalėsiu . . . šį-tą tame margame mišinyje pataisyti. Pradžiai vienok norėčiau paliesti tiktai kurias-ne-kurias kelių rašytojų kalbos ypatybes.

1) Tęnai rašoma: „visokios partijos su savo ypatingais *siekiais* (p. 96), turėdami siaurus *siekčius* (p. 51), kitą *sieki* siekti (p. 71), dėl *sierių* agitacijos (p. 81).“ Prie *siekis-mieris* yra vartojamas ir plačiai žinomas Žemaičiuose žmonių žodis *tikslas* (Ziel). Žodžio *siekis* žmonių kalboje nėra, jo nė būti negal: prie veiksmazodžių — *augti, daužti, gniaužti, šauti, liežti, siekti*, tėra daiktavardžiai — *ūgis, dūžis, gniužis*, (sulyg. „motynos dūžis, kaip sviesto gniužis“), *šūvis, lyžis, sykis* (sulyg. „ne vienu *sykiu* = *kirčiu* medis nukertamas“); visi tie daiktavardžiai turi žodžio šaknyje ilgą tvirtagalę balsę, ne dvibalsę. Kaip prie *lyžis, ūgis* yra *liežimas, augimas*, teip prie *sykis* yra *siekimas* (Strebung). Daiktavardį *mieris*, kiek žinan, vartoja raštuose Prūsų lietuviai, sugretindami jį turbūt su *miera* (Mass). Ar ne geriaus būtų pabaigtinai apsisistojus prie žemaičių žodžio *tikslas* (sulyg.: „neparodė *tiksl*o, kuriam rašė; jo *tikslui* pinigų renka“).

2) „*Sandarbininkas* (p. 51), — *kauti* (p. 68), — *kystė* (p. 69), — *kavimas* (p. 69), *santautietis* (p. 74).“ Visi šitie žodžiai be nebus iš oro, ne iš žmonių kalbos žinojimo, pagauti: prie *daržininkas, maldininkas, arklininkas* etc. nėra juk žodžių *sandaržininkas, sąmal-dininkas, sanarklininkas*, nes veikėjų vardai, vartojamieji žmonių kalboje be priešdėlio *san-*, negal būti vartojami, tokių-pat veikėjų vardams pavadinti, su priešdėliu *san-*. Samprotauju, jog *sandarbininkas* iš vokiečių žodžio *Mitarbeiter* arba rusų *сотрудникъ*, ne iš gyvosios kalbos pavyzdžių tegalėjo kilti mūsų literatūroje. Žodžių *sandarbininkas* ir *santautietis* reikšme galėtume, mano nuomone, nepažeidami savo kalbos įstatymų vartoti žodžius *bendradarbis* ir, jei būtina reikėtų, *bendratautis* (prie *tautietis*): kaip sakoma „mano *bendravardis*“ (= žmogus, su kuriuo turiu bendrą vardą), teip galėtų dažnas pasakyti ir „mano *bendradarbis*“ (= žmogus, su kuriuo jo turimas bendras darbas); žodžio priegaidis turėtų būti tvirtagalis, kaip žodžiuose „*baltaplaukis, juodadarbis*“. Kaip prie *bernas, piemuo*, sakoma *bernauti, piemenauti, bernavimas, piemenavimas* (berno, piemens profesija), teip prie *bendradarbis* galėtume prireikus pasakyti ir *bendradarbiauti* (prie *darbuoties*), *bandarbarbiavimas* (bendradarbio profesija; sulyg. žmonių žodį *savarankis*, prie kurio yra ir *savarankiauti*, — *kiavimas*). Šnekamojoje kalboje turime žodžius: *sandora, sąmonė, sankalba, sąnašos, sąspara, sąšlavos, santarvė, sąmėžinis* . . . (prie *suderėti, sumanyti-susimanyti, sukalbėti, sunešti, suspirti, sušluoti, sutarti, sumėžti* . . .); visi tokie žodžiai, žinoma, neduoda dar tiesos žodžiui „*san-darbininkas*“ pasidirbdinti.

3) „*Žingeidus* lietuvis (p. 66), kas bus *žingeidus* su jais pasižinti (p. 74), *akya* gromata (p. 69), *akya* istorija (p. 76).“ Būdvardžio *žingeidus* lietuvių kalboje negal būti, jo nė nėra. Kad ir būtų kalboje žodis *žingeidis-žingeidys* (= žmogus, kurs trokšta žinių, mokslo įgyti, *mokslanora*), tad vis-tik negalėtų prie jo būti būdvardžio *žingeidus*:

prie veidmainis, keleivis, šienpiovys, juokdarys juk neturime būdvardžių veidmainus, keleivus, šienpiovus, juokdarus. Tikrai nežinau, kur pačių žmonių vartojamas nuo senovės žodis *akyvas*, bet iš žinių, kurias iš kitų žmonių tuo tarpu turiu, samprotauju, jogei *akyvas*, jei kame yra tikrai vartojamas, reiškia tiek, kiek ir *akylas* (sulyg. „*akylas* vyras, laukas *akylas* — miškas *ausylas*“). Iš to, kas man žinoma, sprendžiu, jog „*akyvos* istorijos“, kaip ir „*akyvos* gromatos“ mūsų kalboje turbūt nėra. Antra vertus, iš žmonių kalbos (imu ne vieną tarpe) žinau žodį *idomus* (vietomis *idėmus*): „*idomus* daiktas, bemerkenswerte, interessante Sache, ir *idomus* žmogus“, aufmerksamer Mensch (sulyg. *išidomėti, išidėmėti*). Dvi to būdvardžio reikšmi¹⁾ negali būt keista: sakoma juk „*įstabus* (= veikia pastebimas) daiktas“ ir vietomis „*įstabus* (= kurs veikia ką pastebi) žmogus (sulyg. „kas to vaiko *įstabus*!“); „*peilis* — *marus* daiktas“ ir „*katė nemarus* gyvulus“; „*reikalingas* daiktas“ ir „žmogus kokio daikto *reikalingas*, žmogus arklis, pašalpos *reikalingas*“. Rasi žodžiui *žingeidus* (neugierig) atstoti geri būtų žmonių kalbos žodžiai *smailus, smalsus*: „koks Tamsta *smailus*, kokios jo *smailios* akelės, visos Jievos (moters) *smalsios*?“ Ar šaip ar teip, du pirmuoju pasakymu teip teišversčiau: „*mokslanora* (wissbegieriger, lernbegieriger, sulyg. *daugnora*) lietuvis, *smalsus-smailus* (neugieriger) lietuvis, kas *isigeis, panorės* su jais pasižinti, kam bus *idomu* su jais pasižinti“, o išgirdęs sakant ir rašant „*idomi* istorija, *idomi* žinia, *idomus* laiškas-lakštas“ nė kiek nenustebčiau.

4) „*Antgalvis* („*nadglówek*“, Titel, p. 95), *ukėsas* (p. 51), galėjau kreipti *atydą* ant kitų dalykų (p. 78), dyviną *įspaudą* padarė (p. 79), *įspūdį* padarė (p. 94), *neatbūtinai* („*niezbędnie*“) reikia (p. 96), knygų *apart* maldaknygių neturėjome (p. 94), *apart* lietuvių pulkelio buvo dar . . . (p. 80), *įtalpa* (Inhalt, p. 101)“. Turbūt metas jau būtų apsisoti prie žodžių: *antrašas* (Titel, sulyg. „*antvožas*“; die Adresse = *adresas, adrisas*, ne *antrašas*), *valstietis*,²⁾ *įspūdis* (Eindruck, žmonių žodis:

¹⁾ *Reikšmė* = Bedeutung, значение; *prasmė* = Sinn, смысл, sens.

²⁾ Žodis *ukėsas* (iš *ūkis*) visai nesuprantamai nukaltas (žmonės sako: „*vaikas*“ ir „*vaikesas*“, „*merga*“ ir „*mergėšė*“). Svetimsalių žodžiai *Bürger*, гражданинъ, *obyvatel* turi savo reikšmę įgiję iš *Burg*, градъ (городъ), *obyvac* (= gyventi nuosavą turtą valdant), nors dabar jie labai jau nutolę nuo tos pirmąsios reikšmės. Mūsų *valstietis* būtų įgijęs savo reikšmę iš *valsties* - *valseiaus*, iš to menko narvelio, kuriame mes, kaip žmonės, turime dar šiojį - tokį balsą. *Sodietis* (= sodžiaus, sodos žmogus) = *Bauer* (skiriant nuo *miestiečio, miestelėno*).

„*keistą, nuostabą įspūdį padarė*“), *būtinai* (ganz; durchaus; ne „*neatbūtinai*“), *turinys-tūrinys* (kas kame turima - tūrima, Inhalt). Prie *atyda* rašoma dar *atydė, atidė*. Iš žemaičių kalbos žinau žodį *atidė*, kurs augščiau tarmėje turėtų skambėti *atidė*, arba tariant *atidžiū* (sulyg. žem. *prade, augšt. pradžia*): „su *atide* (= su *atidžiū*, atsidėjęs) skaito“. Norint augščiau įrašytąjį pasakymą įdėti lietuviškai išreikšti, teip tereikėtų, man rodos, sakyti: „galėjau *akis* (ir *atidžią*) į kitus dalykus atgretinti, galėjau kitus dalykus (*pa*)*boti* (sulyg. „būti buvo, tik *nepabojau*“, „*boti* *bojau*, ale *nepastebėjau*“), galėjau savo *įstabumą-įdomumą* kitiems dalykams suvartoti, galėjau kitus dalykus *išidėmėti* . . .“ Žodžio *apart* (ausser) lietuvių, kaip ir latvių, kalboje turbūt nėra; jo vietą latvių ir lietuvių kalbose dažniausiai atstoja prielinksnis *be*. Vietomis, kada jis netinka, reikėtų *be* jo apsieiti: vietoje „*apart* *stokos* darbininkų . . . mums trūksta dar kritikos (p. 64)“, reikėtų sakyti: „ne vien darbininkų mums trūksta (stinga), mums trūksta ir kritikos“ arba „dar stinga mums ir kritikos, ne tikai darbininkų“, „ne tikai darbininkų, bet ir kritikos mums stinga (trūksta)“.

5) „*Išsilavinimas* (p. 51), *lavinti* (p. 60), *išsilavinęs* (p. 64)“. Iš žmonių kalbos esu girdėjęs tiktai „*lavi* (= apskuri, gerai peles gaudanti) *katė*, *vaikas* *lavijas* (= šiek - tiek pramoksta, eina gudryn), tėvas *vaikus* *lavija* (= gudrina), žmogus *gyvulį* *lavija* (= rūpinas, kad *gyvulys* būtų *mitresnis, žvalėsnis*): tas žodis yra vartojamas kalbant apie darbą, neturintį rimto, plataus tikslo. Kodėl gi negalėtume šitam reikalui vartoti žodžių: *išsiplėtojimas, plėtoti, išsiplėtojęs, išplėtotas* . . . ? Kitų kalbų žodžiai: развиваться, *rozvijač*, *entwickeln, développer* . . . turi, prie savo siauresnės, konkretinės prasmės (*ein Tuch entwickeln*), ir mūsų rašomosios kalbos žodžio *išlavinti* reikšmę (*einen Menschen entwickeln*).

6) „Su ypatingu *guodojimu* minėti (p. 57), su *pagarba* paminėti (p. 70)“. Prie *guodoti* vartojamas rašomojoje kalboje ir daiktavardis *guodonė*. Veiksmazodis *guodoti-guodžioti* (vietomis *godoti*) turi kalboje savo atskirą prasmę — *gailėtis, užjausti, nuskusti, dažnai paguosti*, nereikšdamas to, kas svetimašalių žodžiais — *szanować, уважать, почитать, achten, ehren* išreiškiamą. Rašomosios kalbos žodis (*pa*)*guodonė* yra padarytas nusižiūrėjus ar nusiklausius į šnekamosios kalbos *pašėnavonę*. „*Sėnavojimui*“ rašomojoje kalboje, man rodos, reikėtų pasikakinti žodžiais: *gerbti, pagarba* (prie *garbinti, garbė*) ir, kur reikiant, jų sinonimais: *lenkti, tautosi, nuolanka* . . ., nors žodis *gerbti* Pakursėje reiškia ir ką kita (*valyti, kuopti, švarinti* . . .).

7) „Tą užduotį (p. 53), šitos užduoties mes laikėmės (p. 71), atminčiai „Aušros“ (pp. 49, 58)“. Prie žodžio *užduotis* esu sutikęs rašomojoje kalboje ir *uždavinys* (sulyg. *siuvinys, pavilkinys* . . .); esu jį girdėjęs ir iš sodiečių, kalbančių apie „aritmėtikos uždavinius“. Žodis *uždavinys* (= kas užduodama, kas užsiduodama) turėtų, mano nuomone, visiškai išstumti iš rašomosios kalbos ne visai ištikimą savo draugą *užduotis*. Prie *uždavinio* reikėtų, žinoma, vartoti ir „aritmėtikos uždavinynas“. — *Atmintis* reikėtų būtinai skirti nuo *atminimas*: „nelygu žmogaus galva, nelygu kiekvieno *atmintis*; „Aušros“ *atminimui*, žmogaus darbų *atminimui* išleista tam tikra knygelė“ (sulyg. „išmokau *atmintinai*“, *auswendig*). Tame pačiame „Varpo“ sąsiuvinyje pati redakcija žodį *atminimas* vartoja kaip reikiant (p. 111).

8) „*Mąstis* (= *mintis*, p. 71), nė *mislyti* (p. 74)“. Prie tų žodžių rašytojų vartojama ir — *mintis* (senovės žodis), *manyti, galvoti, tarti* (sulyg. „aš *tariau* — tu nežinai, jis *tarėsi* daug žinąs“), *dingoti*; prie jų reikėtų ir apsisototi (*mąstis* žemaičių tarmėse turi žodžio *mostis* prasme).

9) „Dvasė žmonių *kaslink* savo tautos užmigusi (p. 79), vyrai subrendę *sulyg* lietuvių stės dalykų (p. 94), pabudinti jo meilę *sulyg* savo kalbos (p. 95), pilnas karštos meilės *prie* savo tėvynės (p. 102), sužadino tėvynės meilę (p. 51), apie taktiką *sulyg* kunigų štai kas pasakyta (p. 55), tokia buvo taktika *sulyg* maskolių valdžios (p. 55), veikėjų kuopelė, sutirpusi *sulyg* kelių žmonių . . . (p. 63)“. Pasiremiant ant žmonių kalbos reikėtų sakyti: „karštai savo *tėvynę mylėdamas*, pilnas karštos savo *tėvynės meilės*, sužadino *tėvynės meilę*, sužadino jame savo *kalbos meilę*, apie taktiką *su* kunigais štai (šit) kas pasakyta, tokia buvo taktika *su* rusų valdžia, veikėjų kuopelė sutirpusi *sulig* keliais žmonėmis (sulyg. „vandens *sulig* keliais tebuvo, man *sulig* pečiaias tebuvo“), kuopelė sutirpusi *į* kelis žmones, t. y. pavirtusi keliais žmonėmis (sulyg. „visas ledas sutirpęs *į* vandenį“ = pavirtęs vandeniui)“. . . Du pirmuoju pasakymu (pp. 79, 94) reikėtų visai kitaip išreikšti, daug žmoniškias, lyginai teip, kaip juodu visose rašomosiose kalbose būtų išreiškiamu: „žmonių, kaip atskirų tautós, dvasia užmigusi, žmonių tautiška dvasia visiškai užmigusi, žmonės užmigę — tautós reikalų nesuprantą; žmonių tautiškas susimanymas užmigęs, žmonių tautiška sąmonė užmigusi ir jie savo tautos reikalų nesupranta; vyrai subrendę tiek, joga gali lietuvių tautós reikalus suprasti; vyrai pribrendę ligi savo tautos reikalų supratimo, vyrai subrendę *sulig* savo tautos reikalų supratimu (sulyg. „kuopelė sutirpusi *sulig* keliais žmonėmis“). —

Žodis *kaslink* yra kilęs iš *kas* ir dialekt. *link*“ (= *kas lik, kas lig, kas ligi, kas iki* = lenk. „*co do*“). — Kaip ir kuomet vartojamas tarmėse žodis *sulig*, aišku gal būti iš P. Kriaušaičio gramatikos pavyzdžių: tu prielinksnio vartojimas nēr teip platus, kaip norėtų kurie-nekurie iš mūsų rašytojų (Kriauš. *sulyg* = *sulig*).

10) „Po *nekurio* laiko (p. 99), *kai-kurie* vabalai (p. 100), *mokytinis* (p. 94), *pradinė mokslynėcia* (p. 100), *įsteigė moksleinę* (p. 79), iš *pamokslinycios* apskelbė (p. 100), *mokslinčius* ir be jos *pažinties* (v. *atmintis*) nieko nepraranda (p. 65), *netrivojau* ilgiaus (p. 91), *sajautė* (p. 74), *užganėdinti* (pp. 56, 67), *apšvietūnai* (p. 65), *bėgūnai* (p. 63), *apšvietos* reikalai (p. 66), su *pagelba* (p. 66), *sodaininkystė* (p. 66), *biskelį* senesnis (p. 66), *užkenkė* (p. 73), *savistoviai* valdyti (p. 73)“. Sekant bendruosius lietuvių kalbos įstatymus, ne kurių-nekurių tarmių savotiškumus, ir pasiremiant ant šnekamosios kalbos žodžių, teip tereikėtų, man rodos, žmonėms rašyti: „1) po *kiek* laiko, *netrukus, neilgai trukus*; 2) *kai-kurie* vabalai, jei *kurie* vabalai etc., *kurie-ne-kurie* vabalai (sulyg. *kada-ne-kada, kur-ne-kur, kame-ne-kame*; žodis *nekuris*, jei mūsų kalboje *kame-norint* žmonių vartojamas, turbūt pagautas bus iš slavų *niektóry* некто́ры); 3) *mokinys* (paprasciausias žmonių kalboje žodis); 4) *pradedamoji mokykla* (žodį *mokykla* lietuvių rašytojai vartoja jau apie 50 - 60 metų), *mokyklą* įsteigė; 5) iš *pamokslinės* (pamokslinė = vieta pamokslams sakyti, kaip *druskinė, malkinė, paukštinė* = vieta druskai laikyti, malkoms — medžiams sudėti — sukrauti, paukščiams laikyti), iš *sakyklos* apskelbė (priesaga — *nyčia* yra gauta iš slavų kalbos); 6) *mokslininkas, kad* ir jos *nepažindamas*, nieko nepraranda; *mokslininkas, ir jos nepažindamas*, n. nepraranda; *m. ir be jos pažinimo* (v. *atminimas*) n. nepraranda; 7) *nebetveriau, nebesitveriau* ilgiaus; 8) *užjautė* (sakoma: „*niekas neužjaučia*“ — sulyg. „*neužtaria*“); 9) *pakākinti, pakānkinti* (sulyg. „*mažmožiu pasikakinau, tenkinaus sveiką kailį beišnešęs*“); 10) *intelligentai*³⁾, *intelligentija* (sulyg. „*kunigai, vyrai — kunigija, vyrija*“); 11) *pabėgėliai*; 12) *apšvietimo* reikalai, *apšvaitos* (?) reikalai, su *pagalba*, su *pašalpa* (žemait., sulyg. *įstanga* *prie įstengti, istaiga* = *Anstalt* *prie įsteigti, priedanga* *prie pridengti, prievaizdas* = *Aufseher* *prie priveizdėti, išvalka* *prie išvilkti, iškarpa* *prie iškirpti, išvarža* *prie išveržti* . . .); 13) *sodininkystė, daržininkystė*; 14) *senėsenis, kiek senesnis, mažumą senesnis*,

³⁾ *Sviesuoliai* (sulyg. „šykštuočiai, pavyduoliai, — kliai, — ukliai“) reikštų tiek, kiek „sviesūs žmonės“.

truputį senesnis, mažumą senėlesnis; 15) *pa-kenkė* (žmonių žodis, sulyg. „pagadino, paįskadijo“); 16) *savarankiškai* (žmonių žodis) valdyti, jis dabar *savarankis*, ji dabar *savarankė* taukė, *savarankiškas* pasielgimas, kam *savarankiauji*, *nesavarankiauk* . . .

11) „*Darodinėti* (p. 65), *daleista* (p. 65), *darodyt* (p. 67), *nedusiprotėta* (p. 67), *dažinti*, *dasižinoti* (p. 68).“ Veiksmazodžių priešdėlį *da* turime gavę iš slavų kalbos; žmonės to priešdėlio vietomis, kaip antai Prūsiose, visiškai nežino. Reikėtų rašyti: *privodinėti*, *išrodinėti*, *leista*, *leidžiama* (sulyg. „kodėl ji tėvų *nelaidežiama* tekėjo?“), *parodyti*, *privodyti* (beweisen, ne *privodyti*), *išrodyti*, *nesusiprotėta*, *nesusigriebta*, *patirti*, (erfahren), *suzinoti*. Kame žmonės yra papratę priešdėlį *da* vartoti, tą gali būt jis įgijęs ir tam tikrą reikšmę, kuri be jo, rašant sulig tų žmonių tarpe, sunku išreikšti.

12) „Buvo tartum kokia baidyklė, *idant* žmones *nubaidyti* (p. 76), „studentai rengė pokylį, *idant* *surinkti* pinigų (p. 81).“ Kame rašytojai, tikslui nurodyti, vartoja prie nereiškiamojo sakymo sąjungas *idant*, *kad*, tą jie akiai seka slavų kalbos pavyzdžius. Čia reikėjo pasakyti: buvo . . . žmonėms *nubaidyti*, studentai . . . *pinigams rinkti* (be *idant*, *kad*).

Apie kitus randamuosius literatūroje mūsų kalbos įstatymų griovimus, apie rašytojų netautimą, kiek jis matyti iš mažo savos kalbos mokėjimo, norėčiau pakalbėti jei pavyks, kiek vėliaus. Čia vienok negaliu iškęsti nepaminėjęs, jog mes, lietuviai, būtinai turėtume žinoti, kad mūsų garsusis aštuonioliktojo amžiaus poetas buvo pavarde *Duonelaitis* (sulyg. „*duonelė* — *Duonelaitis*, *akelė* — *Akelaitis*“), ne *Donelaitis* (p. 65) arba *Danileitis* (p. 95).
A. Pikčiurna.

SAUDOS PERŽVALGA.

Mūsų laikraščiai.

Įvairios blogos ligos pradėjo platintis tarp mūsų kunigų. Iš jų viena ypačiai, teip vad. provokacija, kaskart labiau pradeda plėsties. Iš privatiškų keiksmų ir bažnyčios sakyklų ji persikėlė jau ir į spaudą, kur su didesne kaskart drąsa pradeda vyranti. Priešpaskutiniamjame *V-po* numeryj mes minėjome apie vieną tokį paskutinių laikų faktą, paimtą iš „Tėv. Sargo“. Kad neapsirikome, pavadindami apkalbama čia apsiareiškima tikru savo vardu, patvirtino mus tame dalyke dar patilpusi greit po to *Žvaigždėje* (Nr. 45 p. m.) korespondencija iš P., kur autorius su didesniu dar begėdiškumu ir atvirumu padarė tą-pat, ką apskritoj formoj buvo išpurslojęs kun. C. per savo pamokslą pereitą vasarą ir ką „Tėv. Sargas“ buvo atkartojęs ant savo puslapių. Tos korespondencijos, suprantama, mes čia nė nejudįsime, pakaks mums čia tik paniekinimą kam reikiant išreikškus. Tačiau negalime nesitūrėti nepadavę čionai keleto žodžių ištrankos iš protesto dėlei tos korespondencijos, patilpusio *Lietuvos* Nr. 47, p. m. (žr. straipsnį: „Kovokime, bet dorai!“), kuris turi ir bendresnę etiškai-visūmeninę vertę.

„Asabiški užsiuolimai kitur jau išnyko, kova traukiasi vien už viešus reikalus. Mes dar negalime atskirti ypatos nuo jo darbo, užsiuolame, niekiname ne tiek kartais nupeikimo vertus darbus, kiek ypatas . . . — — — Paimkime paskutinį „Žvaigždės“ numerį. Suk ten tiesiog maskoliški žandarai siundomi ant nepatinkančio kunigams daktaro, kurio ir pra-

vardė ir vardas aiškiai paduoti ir vieta jo gyvenimo. Argi mūsų kunigai nesigėdi tokio savo darbo? Jeigu savo denuncijacijomis ir neužkenks tiek, kad žandarai denuncijuojamą išgabentų į Siberiją, tai vienok visgi gali užtraukti kratą ant denuncijuojamų namų. Juk denuncijuojamas gyvena Maskolijoje! Tą, kas savo brolių išduoda persėkiotojams, juk paprastoj kalboj vadina „judošiumi!“ . . . — — — Jeigu mūsų nuomonės nesutinka, jeigu mūsų darbai negerai, nurodykime tuos negerumus, kritikuokime juos, stenkimės parodyti, pertikrinti, kad mūsų nuomonės geresnės; ant to nereikia niekinti ir kolioti ypatų, kadangi čia ne ypata sveria, bet jos ir tai tik viešas, o ne privatiškas darbas. Toje kovoje vienok saugokimės naudotiesi iš nedoro ginklo. Jeigu mes nedorai elgsimės, tai kaipgi elgsis tie, kurie mūs klauso, kurie mus laiko už savo vadovus? . . . — — — Mes rūgojame, kad antai Lietuvoj yra judošiai, niekšai, kurie skundžia žandarams savo brolius, prilaikančius lietuviškus raštus. Daro jie negerai gal per savo nesupratimą. Kaipgi vienok už tuos „judošius“ žemiau turi stovėti tie, kurie juos tų judošystų mokina! Tą gi daro daugelis mūsų kunigų savo atviromis denuncijacijomis sau nepatinkančių ypatų.“

KOESPONDENCIJOS.

Iš Vilniaus.

Galima sakyti, jog tarp mūsų miestų ir kaimų nėra beveik jokių bendrų politiškių ryšių. Kaip miestų, teip ir kaimų gyvenimas bėga visai atskiromis srovėmis. Miestų gyventojai

yra pas mus daugiausiai žydai, maskoliai, paskui lenkai arba sulenkėjusieji lietuviai, tuo tarpu kaip kaimų gyventojai yra veik vien tik lietuviai. Toksai gyventojų padalinimas yra priežastimi daugelio mūsų vargų, o ypačiai ir silpno mūsų tautiško kilimo, nes miestuose veik visai nėra gaivalų, kuriems apsimokėtų ir rūpėtų patūrėti mūsų tautystę, o miestų juk kultūra yra visados augštesnė. Mūsų miestiečiams visai nerūpi nė dvasiškas, nė kultūriškas mūsų kaimų kilimas, priešingai, jiems, matyt, labiau apsimoka turėti silpną ir tamsų kaimietį, nes tuomet lengviausiai galima jį engti, prigauti toj nuolatinėj, nors gal ir neaiškioj kovoj, kuri vedama tarp kaimų ir miestų.

Šitokio dalyko stovio pasekme yra tas neatmetamas apsišaukimas, jog miestiečių politiški reikalavimai nėra daromi vardan viso krašto gerovės, o kartu ir kaimų gerovės, bet vien tik vardan jų pačių liuosnesnio gyvenimo. Nė žydams, nė lenkams nerūpi mūsų tautiškas judėjimas, nors be atsikėlimo plačių kaimo minių vargų galima tikėtis kokių-nors stambesnių permainų mūsų krašto gyvenime. Todėl ir politiškos demonstracijos, žydų arba kairiųjų sulenkėjusių lietuvių kuopų daromos, neturi vertės politiškių viso krašto demonstracijų. Paminėsime čia apie kelias tokias demonstracijas.

Pereitą rudenį Vilniūj buvo daug šnekų dėlei sekančio protesto prieš valdžią: vienoj augštesniojoj žydų mokykloj (žydų institute) kabantieji salėje Maskolijos carų portretai vieną naktį tapo supiaustyti ir sudraskyti ir greta Mikalojaus II. portreto tapo primuštas atsišaukimas, baigiantis baisiais valdžiai žodžiais: „šalin carizmas“. Mokyklos direktorius, išvydęs tai, vos tik išliko gyvas iš baimės ir tuojuos nubėgo prie generalgubernatoriaus. Policija pakėlė baisų truksmą, pradėjo įieškoti kaltininkų, bet ikišiol nieko nesurado. Neilgai trukus ir kitoj mokykloj (liga veikiai užsikrėčia) vaikai buvo sudraskę caro portretą, bet mokyklos viršininkai, paskaite tą portretą už paprastą sienų pagražinimą, pasistengė paslėpti tą atsitikimą.

Tokių aštrių protesto apsišaukimų miestuose netrūksta. Teip, Bielostoke poliemeistras dienovidij tapo pašautas — ir sužeistas vijosi kaltininkus, nors daugel buvusių žmonių visai ramiai veizdėjo, kaip tas valdžios tarnas gainiojasi. Toksai ramus žmonių užsilaikymas, kurie matė, kas šovė, — tai biaužiausias ženklas vyresnybei: ji mato, kad žmonėse ji neturi apginėjų. Pastiprinimui valdžios padėjimo Vilniaus gubernatorius nusiuntė 50 šnipukų-policijantų į Bielostoką.

Nutildymui panašių apsišaukiamųjų protestų Vilniaus, Kauno ir Gardino generalgub. 1 lapkričio apgarsino, pasiremdams ant caro paliepimo, duoto jam p. m. 25 rugp., sekantį prisakymą visiems Vilniaus, Kauno ir Gardino gubernijų gyventojams:

„1. Draudžiami yra visokie susirinkimai be tam tikro leidimo.

2. Draudžiami yra susijimai veikimui arba apkalbėjimui dalykų, kurie priešingi yra visūmenės tvarkai ir ramumui, o teipgi kiekvienas tvarkos mentimas viešose vietose arba susirinkimuose.

3. Draudžiama dalyvauti minioj, veikiančioj ką-nors spēka ir ardančioj tvarką.

4. Draudžiama nešioti ir laikyti ginklus, o teipgi parduoti juos ypatoms, neturintioms tam tikro leidimo.

5. Draudžiama platinti klaidingas paskalas, kurios tarp žmonių gali išsaukti sumišimą arba baimę dėlei jų ypatos arba jų turtų.

6. Draudžiama savinties kitų titulus arba nešioti neleistą arba prisisavintą formą ir kitus kokius-nors ženklus.

Visi prasikaltę neužlaikyme šių reikalavimų, o teip-pat ir tie, kurie kurstys prie jų neužlaikymo, nežiūrint į atsakymą prieš teisumą, bus dar *administratyvišku keliu* baudžiami areštu iki 3 mėnesių arba pinigais iki 500 rub. Šis prisakymas įgija tiesotiną spēką pradėjus nuo jo apgarsinimo dienos. 1 lapkričio 1903 m. Vilnius.“

Tokie tai įrankiai valdžios naguose. Tuos savo nagus ji žada kišti ne tik prie miesto gyventojų, bet prie visų, o tai, žinoma, ir prie kaimų. Ir ten užginti susirinkimai be tam tikro valdžios leidimo.

Baigdamas negaliu nepridėti keletu žodžių ir apie kitos mūsų valdžios . . . kunigijos veikimą.

Pernai dviem lenkų knygų pardavyklom tapo valdžios leista atidengti knygynus ir davinėti knygas skaitymui. Knygas davinėjo visas cenzūros leidžiamas. Tai nepatiko kunigams, nes mat žmonės mėgsta skaityti ir knygas, kurios kunigų yra draudžiamos. Atsirado apaštalas kun. Liubianec, kursai konsistorijos vardu pareikalavo nuo knygyninkų pasirašymo, jog jie neišdavinės tokių knygų žmonėms, o kitaip grūmojo uždrausti žmonėms pirkti pas juos knygas ir net savo knygų pardavyklą atidengti. Dėlei šių keistų priekabių išrado už reikalinga protestuoti net lenkiškasis „Kraj“ Nr. 48, p. m. Negana šio atsitikimo. Yra kitų da gražesnių. Per pokilį kunigo B. vardo dienoje plačiai buvo kalbama apie tai, jog lietuviams jau nebeleisianti valdžia spaudos. Dėlei tos priežasties visi linkminos ir net plojo rankomis pranešusiamjam

šitą žinią, kursai džiaugėsi, jog lietuviams „ragus nulaužė“.

Dar viena žinėlė. Vilniaus bajorų maršalka grapas Plioteris šventė jubilėjų atminimui 50 - metinės savo tarnystės valdžiai. Tokiam jubilėjui švęsti reikia būti, iš tikro, geram valdžios tarnui. Dėlei tos šventės, žinoma, ir mišios katedroj. Kunigas Pronckevyčius, gyrė grapo nuopelnus. Susirinkę dvarponiai sveikino jį kliube, paskui išten visi nuėjo prie grapo ant vakarienės. Ten ir gubernatorius ir generalgubernatorius ir kiti valdininkai. Grapas džiaugėsi iš pasveikinimų, iš pagyrimo jo proto, kurio jam stoksta.

Švėksniškių (Švėksnoj, Ras. p., yra grapo dvarai) vardu pasveikinti atvyko, be abejonės *motu proprio*, kunigas Maciejauskis ir buvęs Švėksnos val. staršina. Šiuodu sveikino grapą lietuviškai; ir ponai ir bajorai džiaugėsi, jog taip visi žmonės myli šį grapą, tą patį grapą, žinomą žmonių skriaudiką ir lietuviškojo judėjimo priešą! Atsakymas krinta, žinoma, ne ant tų žmonių, kurių vardu be jų žinios sveikino, bet ant tų, kurie prasimanė išnaudoti tų žmonių vardą. P-tis.

Mūsų Kronika.

Iš Prūsų lietuvių gyvenimo. Neseniai susitvėrė Berlyne „Berlyno Lietuvių Draugystė“; jos tikslas žada būti — platinti tarp lietuvių, Berlyne gyvenančių, tautišką sąmonę; tam tikslui įvykinti ji parsišiuždina „visokius laikraščius bei knygas, kurios galėtų pakelti tautišką dvasią.“ Per susirinkimus yra skaitomi tarp kito ko straipsniai iš lietuviškos literatūros, prie ko turi prisidėti visi draugai-sąnariai. „Matyt, kad Berlyne lietuviai — rašo N. L. Ceitunga Nr. 104, p. m. — pataikė tikrą kelią dėl atbudinimo savo brolių, nėra skaitlius sąnarių Draugystės ant kožno susijimo didinasi.“

— Skyrimai į Prūsų seimą pasibaigė dar prieš Kalėdas. Šį kartą vienas Klaipėdos ir Silokarčiamos pav. lietuvių-konservatistų kandidatas d-ras Gaigalaitis (iš Friekulės) tetapo dar išskirtas už pasiuntinį. Kitų pavietų lietuviai, o teipgi ir lietuviai-liberalai (žr. V-po Nr. 11, p. m.) pralaimėjo.

Spaudos klausimas. Iš R. mums rašo: Senato nusprendimo, dėlei Višinskio bylos (žr. V-po Nr. 4—5, p. m.), niekur negalima pritaikinti ir pasinaudoti. Cenzūra atsako: mės negavome atšaukimo veikiamų dabar cirkuliarų ir todėl nieko nežinome.

Rusų kolonizacija Lietuvoje. „Kraj“ Nr. 42, p. m., rašo: „Valsčionių bankas nupirko Telsių pavieta, Žemaičiuose, Pasvaigių

dvarą, 1110 deš., nuo gener. Štrandmano ir pardavė 26 ūkininkams iš Černigovo gub., Novozibkovo pav., po 75 rub. už dešimtinę. Su tuo pačiu tikslu valsčionių bankas perka nuo gr. Keizerlingo Juozapavo dvarą, 1500 dešim., o nuo gener. Lavrovo Krepštų dvarą, 700 deš. (seniau tas dvaras prigulėjo dabartinio Astrachanio gubernatoriaus gen. Br. Gromčauskio tėvams). Tuodu dvaru teipgi bus kolonizuotu rūsų ūkininkais iš vidurinių Maskolijos gubernijų.“ — Dvarų kolonizacijai nesunku bus valdžiai, suprantama, ir daugiaus surasti, jeigu prasikolinusių bankuose tokių dvarų skaitosi (kaip praneša „Birž. Vied.“ Nr. 342, p. m.) Kauno gub. daugiaus, kaip 3000, kurie turi 716000 deš. žemės, o užstatyti yra už sumą 28 mil. rub. —

Žemiečių viršūninkų katalikų paskirta iš viso mūsų krašte 12. Jų pavardės, kaip praneša „Kraj“, skamba šiteip: Kauno gub.: 1) Stan. Herubovič (Šiaulių pav.), 2) Vlad. Kievliez (Ūkmer. p.), 3) Juoz. Kozakovski (Panev. p.); Vilniaus gub.: 1) Mar. gr. Broel Plater (Vilniaus p.), 2) Ludv. gr. Grabovski (Šventėnų p.), 3) Pov. Jagiello (Svent. p.); 4) Edv. Sokolovski (Viln. p.), 5) Andr. Snitko (Vilnelės pav.), 6) Zig. Paškovski (Disnos p.); Gardino gub.: 1) Kaz. Šemiot (Kobrinio p.), 2) Valdem. Voičinski (Gard. p.) ir 3) Sever. gr. Grabovski (Brasto pav.).

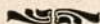
Policijantų mokykla. Spalių m. 3 d., p. m., tapo atidengta Vilniuje pirma ne tik pas mus, bet ir visoj Maskolijoj policijantų mokykla, įkurta Vilniaus gubernatoriaus Paleno rūpesčiu. Mokykla apskaityta iki 700 ypatų (žr. teipgi kor. iš Vil. Ū-ko Nr. 1, š. m.), prie jos vienkart ir internatus.

Viešamjam Vilniaus knygynui tapo leista užsieninius mokslo išleidimus gauti be cenzūros priežiūros. Vilniaus lietuviai turėtų pasinaudoti ta proga ir pareikalauti nuo knygyno ir lietuviškųjų mokslo išleidimų.

Vilniaus archyvas tapo padidintas neseniai panaikintojo Vitebsko archyvo aktais (357 skr.).

Lietuviai svetur. Iš Šveicarijos mums rašo: 13 gruodžio (p. m.) Berne vietinė Progresyviškosios Lenkų Jaunūmenės Sandoros sekcija laikė savo susirinkimą, kur tapo vieno lietuvių perskaitytas referatas „apie lietuvišką klausimą“. Pirmojoj tojo referato dalyje referentas stengėsi parodyti, prie kokių politiškių sąlygų ir kaip prasidėjo lietuvių judėjimas, antrojoj — referentas stengėsi charakterizuoti dabartines politiškas lietuvių partijas: klėrikalų, demokratų ir socialdemokratų. Kaip pirmoj, taip ir antroj referato dalyje, kaip parodė užsimezgusi diskuzija, daug dalykų tapo nepilnai ir neteisingai apšviesta. Tarp

kito ko, pav., sakydamas apie tautiško judėjimo kilimą, referentas pabrėžė, jog iš pradžių tas judėjimas neturėjęs reališkų pamatų ir buvęs tik kelių romantikų-svajotojų pramanytas, o tvirtus pamatus teigavęs tiktai prasidėjęs socialistiškamjam judėjimui. Toliaus, referentas neteisingai sulygino L. D. Partiją su lenkų atžagareiviais, teip vad. „narodowo-demokratais“. Apskritai sakant, reikia pripažinti (tą ir patįs lenkai patvirtino), jog referatas, skaitytas su tikslu supažindinti lenkus su mūsų judėjimu, neišpildė kaip reikiant savo uždavinio.

Nuo Redakcijos.

I. Kaip jau žinoma iš *V-po* Nr. 9 – 10, p. m., nusprendėme „Naujienu“ po N. Metų nebeišleidinėti. Priežastis, prispyrusios mus prie to žingsnio, tapo mūsų kiek paaikšintos pačioj paskutinėje „Naujienu“ knygutėje (Nr. 11 ir 12, p. m.).

Nebeaiškindami tų priežasčių plačiau, mes tik norime čia tuo tarpu atgręžti didesnę mūsų visūmenės atydą į atsilikusįjį ir pavestą žmonėms mūsų organą *Ukininką*, pavęstą tautiškai - politiškais jūjų reikalams, kuris reikalauja gyvesnės ir visokeriopos paspirties. Meldžiame visūmenę atsiminti, jog nuo laipsnio ir kokybės politiškai-visūmeninės mūsų minios sąmonės priklauso ir visas mūsų judėjimo stiprumas ir visa mūsų spēka. Ir todėl į tą pusę privalome kuo-rūpestingiausią savo atydą atkreipti.

Panaikindami „Naujienas“, mes privalytume dabar sujungti visas savo bendras spēkas, kurias pirma blaškėme dar į kitas šalis, ypačiai prie *Ukininko* (neapleidami, žinoma, ir *V-po*) ir, kiek galėdami, pasirūpinti jį labiau pagerinti, o jei galima būtų — ir padidinti.

Labai malonu ir geistina būtų, kad vietoj panaikintųjų „N-nų“ galėtume toliaus išleidinėti prie *Ukininko* ir daugiaus atskirų politiško turinio knygučių, kurių labai mums stoksta, o kurios labai ir būtinai reikalingos.

Čia turime pasergėti, jog nemaža gerų politiško turinio raštų galėtume tuo tarpu surasti atspaudimui ir pačiam senesniųjų metų *Ukininke* ir *Varpe*. Yra teipgi ir išpirktų jau knygučių, k. a. „Viršininkai“, „Lietuviai po maskolių jungu“ ir k., kurias su nauda galėtume vėl išleisti.

Kad tokių atspaudimų reikalas, nėsant kiek reikiant naujų išleidimų, yra atjaučiamas, patvirtina iš dalies ir kai-kurie Amerikos išleisiojai, kurie pradėjo jau (be mūsų net žinios ir leidimo, prieš ką viešai turime užpro-

testuoti) ir dėl „gešeto“ iš naujo spaudinti patilpusius seniaus mūsų laikraščiuose raštus.

Norėtume tikėti, kad visūmenė teiksis toliaus gyvesnę atgręžti atydą į vieną iš svarbesnių mūsų judėjimo reikalų, kurį mes čia išdrištame pajudinti.

II. Primename skaitytojams, jog šimet išpuola dvejos sukaktuvės, kurias norėtume kaip reikiant paminėti.

1) Penkiolikametinės „Ukininko“ sukaktuvės; jas norime paminėti *Ukininko* Nr. 12, — tačiau, jei atsirastų kokių-nors sukaktuvinių straipsnių, tinkamų ir *Varpui*, su noru duosime vietą ir *V-pe*.

Ypačiai malonu mums būtų gauti, neskaitant dabartinių mūsų bendradarbių, tam tikros žinios, kokios atsirastų, ir nuo senesniųjų *Ukininko* redaktorių, išleisiojų, platintojų, rašytojų, skaitytojų ir k., kurie šiokius ar tokius yra turėję reikalus ir santikius su *Ukininku*.

2) Penkmetinės sukaktuvės atminimui d-ro Kudirkos (V. Kapsio) mirimo, kurias geistume paminėti *Varpo* ir *Ukininko* Nr. 11. Ypačiai norėtume padaryti platesnę peržvalgą ir kritiką velionio darbų, o teipgi gauti nuo velionio pažįstamųjų ir draugų daugiaus atsiminimų ir žinių apie jo gyvenimą. Mums būtų malonu gauti ne tik straipsniai, bet ir visokie materijalai velionio biografijai.

Prie vienu ir antrų sukaktuvių kviečiame prisidėti visus, kas kuo gali. Žinias, staipsnius ir k. meldžiame siųsti, kiek galima, anksčiau.

Tikimės teipgi, kad kiekvienas pasirūpįs tas sukaktuves ir atšvęsti kaip reikiant,

III. Skaitome už reikalingą daiktą teipgi priminti skaitytojams ir *Lietuvių Tautos Šventę*, kurią pradėjome pernai apvaikščioti atminimui mūsų tautos atgijimo, surišto maž-daug su *Aušros* atsiradimu, o kuri išpuola ir toliaus kasmet apvaikščioti apie Jonines ar Petrines, kas kaip gali ir kaip kam patogiaus ir parankiaus.

Atsakymai.

Liepkul. Tamstos laišką, rašytą Redakcijai, gavome. Pasirūpįsime jį, kaip tik atsiras kiek vietos, apgarsinti. Tuo tarpu vienok priversti esame atidėti jį paskesniai laikui. — Dovanokite, kad negalėjome ir negalime dar parašyti Tamstai, nes per daug į šį tarpą buvome ir esame užimti. Kaip tik galėsime, pasistengsime tai padaryti. Suprantame ir patįs, kad reikia arčiaus susiprasti.

Žilul. Tamstos žinią apie žagariečių bylą gavome pervėlai. Byla jau turbūt pasibaigusi. Meldžiame iš naujo pranešti apie ją.

Dagyvam. Žinias iš „Rus. Vied.“ apie kolonizaciją patalpįsime savo vertime. Apskritai, žinios iš svet. laikr. geriaus yra mums gauti ištisose iškarpose. Jei kas prideda prie iškarpų ir vertimą, tai dar geriaus.

Nemo. Prašytume Tamstos nurodyti šaltinius, iškur paimtos žinios apie slovenų judėjimą, nes dėlei kai-kurių paduotų dalykų kyla tūlos abejonės.

Skaitytoms ir rašytojams. Labai reikalaujame nuolatinių korespondentų *V-pui* iš Kauno ir Suvalkų gubernijų, kurie panorėtų ir apsiimtų sistematiškai informuoti *Varpą* apie visą tų gubernijų politiskai-vismeninių ir ekonomiską gyvenimą. Norinčių tame dalyke artimesnių nurodymų meldžiame kreipties stačiai prie mūsų.

NB. Visų rašytojų meldžiame neužmiršti dėti po savo straipsniais tam tikrų parašų (pseudonimų) ar ženklelių, kurie galima ir keitalioti, bet kurie būtinai yra reikalingi.

Naujai prisiūsti „V-po“ R-ai raštai.

Liepkuko „Iš dienraščio Liepkuko“; *Berželio* „Ko mėš norime ir ant ko mėš remiamės“; „Įvairūs atbalsiai“; *Dagvyo* „Reklama“; *Žilvičio* „Lietuvių tantai atgijant“; *Mokytojaus* „Atsiliepiamas mokytojaus“; *Laukinio* „Ko liūdi, ar sergi?“; *J. P.* „Nauji Kalendoriai 1903 ir 1904 m.“; *Sveicarietio* kor. iš Sveicarijos ir *Sp-o* kor. iš Šiaulių.

Prisiūsti R-jai nauji spaudiniai.

Basanavičius J. Dr. Lietuviškos pasakos yvairios. Surinko . . . Dalis I. Chicago, Ill. Turtu ir Spanda „Lietuvos“, 924, 33rd Str. 1903 (280 pusl.).

J. S. Paprasti rakandai ir išdarbiai iš šakų. Su 74 piešiniais. Vertė . . . P. Nerio išleidimas.

Prekė 25 kap. Tilžėje 1903 m. Spaudinta pas Otto v. Mauderodę. (48 pusl.)

P. N. Dykavičių apmedžiavimas. Patarmės ukininkams pagal Aleksandrą Novickį parašė . . . Prekė 30 kap. Tilžėje 1903 m. Spaudinta kaštais P. Nerio. (47 pusl.)

Nuo Redakcijos.

„Varpo“ ir „Ukininko“ Redakcijai trūksta ir labai reikalingi yra šitie „V-po“ ir „Uk-ko“ NNR.:

„Varpo“: 1892 m. Nr. 3; 1893 m. NNR. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12; 1894 m. NNR. 2, 3, 4.

„Ukininko“: 1891 m. NNR. 7, 8, 10, 11; 1892 m. Nr. 1; 1893 m. NNR. 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12; 1894 m. NNR. 1, 6; 1899 m. NNR. 1, 2.

Kadangi šitie NNR. jau yra išpirkti, todėl kreipiamės į visus, kurie turėtų dar juos, meldžiami už šiokią ar tokią prekę pavesti mums paminėtus čia NNR. Visi čia minėtieji NNR. reikalingi yra ne pirklystei, bet Redakcijos kompletui.

TURINYS.

Naujas metus pradėdami, FELJETONAS. Įvairūs atbalsiai p. *Berželis*. Mūsų kalendoriai I. p. *Gvildys*. LITERATūros SKYRIUS. Sakalo giesmė p. *Gorkij*, v. V. P. MOKSLŲ SKYRIUS. Kalbos dalykai p. *A. Pikiūrna*. SPAUDOS PERŽVALGA. Mūsų laikraščiai. KORESPONDENCIJOS. Iš Vilniaus p. *P-tis*. — Mūsų Kronika. Nuo Redakcijos. Atsakymai. Ap-garsinimai.

APGARSINIMAI.

Paskutiniai „V-po“ ir „Uk-ko“ Red. išleidimai.

Dvidešimtmetinės „Auszros“ sukaktuvės . . .	50 kap.
Tautiškas atgijimas Lietuvių ir kitų jaunų tautų	20 „
Ukininko Kalendorius 1904 metams . . .	20 „
Kunigo naudą velniai gauda. Parašė Žemaitė	5 „
Sodžiaus vaizdeliai. Parašė Žemaitė . . .	5 „

Galima gauti mūsų Administracijoje.

Naudingos ir smagios pasiskaityt knygelės.

1. Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugeliu paveikslėlių . . .	30 kap.
2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais) . . .	20 „
3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveiksl.) . . .	20 „
4. Pirminė pašalpa umai susirgusi: teipogi gėralai alkogoliniai ir taboka . . .	15 „
5. Kapai didžiųjų kunigaikščių ir karalių Vilniuje . . .	15 „
6. Garo mašinos ir gelžkeliai (su paveiksl.) . . .	10 „
7. Pamokinimas, kaip nuo pagedimto apsaugoti žmones, pagedusių šunų aprietus . . .	6 „
8. Džiova ir kaip nuo jos apsisangoti . . .	6 „
9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos . . .	10 „
10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsiginti . . .	10 „
11. Tris pamokslai apie gospadorystę dėl gospadorių sodiečių (antra laida) . . .	15 „
12. Bulvių vaisinimas . . .	15 „
13. Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu) . . .	20 „
14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos išsimokė (su 10 paveikslėliu) . . .	20 „

15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip anuos pažinti . . .	15 „
16. Epiktėto aforizmai su pridėjimu keleto skyrių iš jo „Pruntavimų“ . . .	15 „
17. Trumpa geometrija . . .	50 „
18. Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose . . .	10 „
19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių . . .	6 „
20. Kaip apsieiškia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais) . . .	15 „
21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.) . . .	15 „
22. Avių auginimas (su 8 paveiksl.) . . .	10 „
23. Vienas iš mūsų tur apsvesti . . .	10 „
24. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.) . . .	20 „
25. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisyimo šosiejinių ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.) . . .	25 „
26. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.) . . .	10 „
27. Gyvenimo džiangsmai. Pagal Lebboką P.N. sutaisyta . . .	30 „
28. Ką ir kaip nekurie amatininkai dirba . . .	20 „
29. Trumpa visuotina istorija. I. dalis. Senovės istorija . . .	20 „
30. Savišelpystė . . .	30 „
31. Sofoklis. Antigona (tragedija). Vertė J. Š. . .	20 „
32. Pirmą pagelba nelaiminguose atsitikimuose . . .	40 „
33. Kas ir kiek žemės gali pirktis Lietuvoj . . .	10 „
34. Miškų, laukų, sodų, daržų eibės ir baumės už jas . . .	10 „
35. Džiova ir kova su ja . . .	30 „
36. Dykavičių apmedžiavimas . . .	30 „
37. Paprastų išdarbiai iš šakų . . .	25 „
38. Kaip reikia pinti rėčkos, baldai ir t. t. . .	30 „

Adresas: **M. Saunus, Tilsit**, (Ostpreussen) Fabrikstrasse Nr. 27.

Redakcijos ir Administracijos adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen, Fabrikstrasse 27. Atsakomasis Redaktorius: **J. Lapinas**. — Spaudinta pas Otto v. Mauderodę, Tilžėje.